

Dalton Dokkum®

PTA 2020 – 2022 HAVO

28 september 2020
S. Saakstra
locatiedirecteur

Programma van toetsing en afsluiting en
examenreglement

HAVO
klas 3: 2020 - 2021
klas 4: 2021 - 2022

Inhoudsopgave	blz:	2
Inleiding		3
Leeswijze		4

DEEL1:
ALGEMEEN DEEL **5**

1. Het toetsprotocol	6
2. Overige afspraken en regels	10

DEEL 2 **15**
PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING **16**

	4 Havo	5 Havo
- PTA Nederlands	17	46
- PTA Engels	18	47
- PTA Duits	19	48
- PTA Wiskunde A	20	49
- PTA Wiskunde B	21	50
- PTA Wiskunde D	22	n.v.t.
- PTA Natuurkunde	23	51
- PTA Scheikunde	24	52
- PTA Biologie	25	53
- PTA Geschiedenis	26	54
- PTA Aardrijkskunde	27	55
- PTA Economie	28	56
- PTA Maatschappijleer	29	n.v.t.
- PTA Bedrijfseconomie	30	57
- PTA CKV	31	n.v.t.
- PTA Kunst Algemeen	32	58
- PTA Kunst Beeldend	33	59
- PTA Kunst Drama	34	n.v.t.
- PTA Kunst Muziek	35	60
- PTA Lichamelijke opvoeding	36	61
- PTA BSM	37	62
- PTA LOB	38	63

DEEL 3
HET EXAMENREGLEMENT **71**

- -ALGEMENE BEPALINGEN	72 tot en met 89
- -BIJLAGE	90

Inleiding

Aan de leerlingen,

Je bent nog maar net gestart in klas 4 en nu al wordt het serieus: dit boekje gaat over het examen. In de komende twee jaar bouw je je resultaten op en sluit je het af met het centraal schriftelijk examen.

Hierbij krijg je het examenreglement en het officiële programma van toetsing en afsluiting. Dit korten we af met PTA. In dit boekje staat precies beschreven wat je moet doen om aan alle eisen te voldoen, die er zijn om het diploma 'HAVO' te behalen. Maar er staat vooral ook in wat de school moet doen en aan welke regels we ons moeten houden voor de inspectie.

Het boekje gaat over een periode van twee jaar en is bedoeld om duidelijkheid te geven over alle regels voor de examenkandidaten, maar ook voor ons als leraren.

We wensen je een succesvolle examenperiode toe en we hopen (en verwachten) aan het einde hiervan je een mooi diploma te mogen geven.

Namens het Team van Dalton Dokkum en Impulse Kollum,

Arie van Barneveld
Examensecretaris.

Leeswijzer

Dit boekje bevat drie onderdelen:

Deel 1: PTA algemeen

In dit eerste deel vind je de regels zoals die gelden voor het schoolexamen en het centraal schriftelijke examen en wat je rechten en plichten zijn

Deel 2 PTA per vak

In het tweede deel staat per vak beschreven wat er van je wordt gevraagd.

Deel 3 Het Examenreglement

Het derde deel is het officiële examenreglement: hierin staan de formele regels beschreven. Waar mogelijk wordt verwezen naar het programma van toetsing en afsluiting.

Het examenreglement en het PTA zijn met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Aan de tekst kunnen echter geen rechten worden ontleend. Hiervoor geldt het officiële examenbesluit. Dit is beschikbaar via www.eindexamen.nl Bij twijfel over de regels kun je het best naar je examensecretaris stappen.

Als je het om welke reden dan ook, niet eens bent met de vastgestelde eindcijfers van het schoolonderzoek, kun je tot woensdag 20 april 2022 voor 12.00 uur schriftelijk bezwaar maken per aangetekende brief bij de directeur. Uiteraard is dit de laatste stap: eerst ga je naar je docent en eventueel de examensecretaris, zodat snel oplossingen gezocht kunnen worden. In gevallen waarin deze regeling niet voorziet of onduidelijk is, beslist de directeur.

Als je het niet eens bent met een beslissing van de directeur, kan jij of je ouders in beroep gaan bij de commissie van beroep. Deze bestaat uit een andere schooldirecteur van Piter Jelles, een beleidsmedewerker van Piter Jelles en een MR- lid, uit bij voorkeur de oudergeleding.

Dit programma van Toetsing en Afsluiting geldt voor:

cursusjaren 2020-2022:

Klas 4 HAVO 2020 – 2021

Klas 5 HAVO, 2021 – 2022.

Dalton Dokkum®

PTA HAVO 2020 -2022

Deel 1: Programma van toetsing en afsluiting ALGEMEEN DEEL

TOETSPROTOCOL:

Inleiding

In dit toets protocol zijn de rechten en plichten van zowel leerling als docent vastgelegd met betrekking tot voorbereiding, afname en beoordeling van toetsen in leerjaar 4 en 5 Havo. Afspraken over toetsen die in deze leerjaren meetellen voor het examendossier zijn vastgelegd in het PTA.

Geldigheid

Dit toets protocol blijft geldig tot de volgende versie wordt vastgesteld. Eventuele voorgaande versies komen hierbij te vervallen.

Begrippenlijst

Toets	Een controlemoment tijdens het leerproces
Schoolexamen	Een toets welke meetelt voor het schoolexamen
Toetsvorm	Een controlemanier van het leerproces
Fraude	Het op ongeoorloofde wijze trachten het toetsresultaat te beïnvloeden
Geoorloofd verzuim	Verzuim met een geldige reden, die gecommuniceerd is met school
Ongeoorloofd verzuim	Verzuim zonder een geldige reden, of een reden die niet gecommuniceerd is met school
Wegingsfactor	De mate waarin een toetsresultaat meeweegt in het gemiddelde cijfer voor een vak of leergebied
Leerlijn (curriculum)	Het geheel van leerstof en vaardigheden voor een vak/leergebied
PTA	Programma van Toetsing en Afsluiting; een overzicht van toetsen die horen bij het Schoolexamen (SE)
Periode	Het schooljaar is verdeeld in 4 periodes. Iedere periode kent een evenredig aantal lesweken.
Beoordeling	Toetsen in de onderbouw worden beoordeeld met een cijfer afgerond op één decimaal achter de komma.

Functie van een toets

Een toets is een controlemoment tijdens het leerproces waarin wordt vastgesteld:

- de mate waarin de leerling een bepaalde vaardigheid bezit.
- of de leerling zich in een bepaalde vaardigheid heeft ontwikkeld.
- de mate waarin de leerling bepaalde kennis bezit.
- of mate waarin de leerling zijn/haar kennis heeft vergroot.
- of er sprake is van risico op achterstanden.

Bovendien is een toets een middel voor de docent de eigen manier van lesgeven te evalueren of een instrument om feedback te geven aan leerlingen, zodat ze kunnen leren van hun fouten.

PTA

Alle toetsen (schoolexamens) die deel uitmaken van het schoolexamen worden opgenomen in het PTA. In dit gedeelte zijn de toetsen beschreven van het leerjaar 4 en 5 Havo. Belangrijk: In overleg met directie en leerlingen kan afgeweken worden van het PTA.

Toetsweken

Gedurende het schooljaar zijn er 4 toetsweken (voor de examenklas 3) De toetsweken zijn opgenomen in het jaarrooster. In deze toetsweken worden schoolexamens afgenomen zoals vermeld in het PTA. De duur van de toetsen is over het algemeen twee klokuren.

Een overzicht van toetsvormen

De kennis en vaardigheden van een leerling kunnen o.a. op de volgende wijze worden getoetst:

- A. Mondeling:
  - 1. Leesbeurt/spreekbeurt
  - 2. Individuele overhoring
  - 3. Presentatie
  - 4. Actualiteitenkring
  - 5. Discussie
- B. Schriftelijk:
  - 1. (Deel)toets
- C. Praktisch
  - 1. Verslag/Portfolio
  - 2. Werkstuk
  - 3. Leesdossier
  - 4. Practicum
  - 5. Veldwerk
  - 6. Opdracht
  - 7. Luistertoets

Wegingsfactoren

Aan elk schoolexamen wordt door de docent een wegingsfactor 0, 1, 2, 3, 4 of 5 meegegeven. De wegingsfactoren worden opgenomen in het PTA.

Afname van toetsen

Per periode wordt via het PTA duidelijk welke schoolexamens worden afgenomen. Wanneer een docent ziek is tijdens een toetsmoment waarop een toets uit de categorie A of C wordt getoetst, wordt er met de betrokkenen een andere afspraak gemaakt. Het initiatief hiervoor ligt bij de docent.

Correctie en registratie

Binnen 10 schooldagen na de toets ontvangt de leerling het behaalde cijfer en is het cijfer in het cijferprogramma (SOMToday) opgeslagen. SOMToday is voor leerlingen, ouder(s)/verzorger(s) te allen tijde te raadplegen via SOMToday.

Herkansen en inhalen

Leerlingen hebben per schooljaar recht op twee herkansingen. Voor voorexamenklassen geldt dat er na periode 2 één toetsweektoets uit periode 1 óf 2 mag worden herkanst. Na periode 4 geldt dat de leerlingen 1 toetsweektoets uit periode 3 óf 4 mogen herkansen. Voor examenklassen geldt dat er na periode 2 één toetsweektoets uit periode 1 óf 2 mag worden herkanst. Na periode 3 geldt dat de leerlingen 1 toetsweektoets uit periode 3 mogen herkansen.

Alle schriftelijke toetsen die tijdens de toetsweken worden afgenomen en volgens het PTA in aanmerking komen voor een herkansing, zijn herkansbaar.

Als een leerling tijdens een toetsweek een toets mist dan moet hij/zij deze toets op een daarvoor aangewezen moment inhalen. De leerling verspeelt hierdoor niet zijn recht op herkansing. De gemiste toets kan echter niet worden herkanst. Dus als toetsen worden gemist dan wordt de keuze voor herkansingen beperkter.

Voor zowel herkansen als inhalen van toetsweektoetsen geldt dat de leerling zich volgens de door de administratie verstrekte inschrijvingsprocedure opgeeft.

Gaat het om een toets die buiten de toetsweek om is afgenomen, dan regelt de leerling met de docent een moment om de toets in te halen. Het resultaat moet voor het einde van volgende periode in SOMToday staan.

Toetsweken in schooljaar 2020-2021 en 2021-2022:

De toetsweken zijn vastgesteld in overleg met !mpulse Kollum.

Toetsweek 1	Vanaf dinsdag 20 oktober 2020
Toetsweek 2	Vanaf donderdag 7 januari 2021
Toetsweek 3	Vanaf donderdag 18 maart 2021
Toetsweek 4	Vanaf donderdag 10 juni 2021
Toetsweek 5,6,7	De toetsweken voor het schooljaar 2021-2022 worden in september 2021 vastgesteld

Fraude

In geval van fraude bij een schoolexamen wordt gehandeld naar het examenreglement.

Praktische opdrachten

Voor een in te leveren praktische opdracht wordt door de docent een datum naar de leerling gecommuniceerd. Eerder inleveren mag altijd. Bij geoorloofde afwezigheid van een leerling op de inlever dag, levert de leerling op de eerstvolgende dag van aanwezigheid het werk alsnog in.

Examenreglement

In het examenreglement wordt de gang van zaken rond het (school)examen geregeld. Het examenreglement wordt jaarlijks vastgesteld door de schoolleiding, hiertoe gemachtigd door het bevoegd gezag met instemming van de MR.

Aantal toetsen

Om een duidelijk beeld van de vorderingen van een leerling te kunnen geven, baseert de docent zich op voldoende cijfers. Hierbij wordt een balans gevonden tussen het bieden van voldoende kansen enerzijds en het waken voor overbelasting anderzijds.

Daarnaast wordt de volgende afspraak*/** gehanteerd over het aantal toetsen per week:

Leerjaar	Max. per dag	Max. per week
4 Havo	- 2 toetsen	- 5 toetsen
5 Havo		

* Inhaaltoetsen worden hierin niet meegerekend.

** Deze afspraak geldt niet voor toetsen die in een toetsweek worden afgenomen

Overige afspraken en regels

1 Tijdplanning:

Het schoolonderzoek begint in augustus 2020 en wordt voor 15 april 2022 afgesloten.

Het Centraal Schriftelijk gedeelte van het eindexamen HAVO wordt afgenomen in mei 2022.

2 Absentie

Als je ziek bent of met een andere reden echt niet op school kan komen, bellen je ouders voor het examen of schoolonderzoek met school en melden dit aan de directeur, deelschoolleider of examensecretaris. Als er niet gebeld wordt, ben je onwettig afwezig. Dit kan betekenen dat je uitgesloten kan worden van verdere deelname aan het schoolonderzoek.

Als je weer op school bent, moet je meteen contact opnemen met de examensecretaris. Deze zal in overleg met de docenten voor de desbetreffende vakken een nieuwe datum vaststellen voor het gemiste examen. Soms kan een door ziekte gemist examen vervangen worden door een mondeling examen of omgekeerd.

3 Onregelmatigheden

Indien je je aan enige onregelmatigheid schuldig maakt(bijvoorbeeld afkijken) of afwezig bent zonder geldige reden, kan de schooldirecteur de volgende maatregelen nemen:

- het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan één of meer toetsen van het schoolexamen of centraal examen;
- het ongeldig verklaren van één of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of centraal examen.
- Gemiste toetsen van het schoolexamen moeten voor de gestelde datum afgerond zijn anders vervalt deelname aan het centraal examen.
- het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de schooldirecteur aan te wijzen onderdelen.

4 Verlengd mondeling

Zowel jij als de docent kunnen bij de directeur een verlenging aanvragen van het mondelinge schoolexamen. Deze beslist, in overleg met de docent-examinator. Zowel examinator als de leerlingen moeten dit verzoek binnen 1 werkdag na het mondeling schoolexamen schriftelijk indienen bij de secretaris van de examencommissie. Het verlengd mondelinge examen, dat niet langer duurt dan het oorspronkelijke examen wordt zo spoedig mogelijk afgenomen. Het cijfer wordt afgeleid uit het resultaat behaald op het oorspronkelijke schoolexamen en het verlengd examen samen.

5 Hulpmiddelen

Bij de (school)examens mag je alleen goedgekeurde rekenmachines gebruiken. De meeste rekenmachines geven geen problemen. Vraag je docent er even naar. Met name programmeerbare rekenmachines zijn vaak verboden.

Mededelingen over overige hulpmiddelen zoals woordenboeken en een tabellenboek worden vooraf aan het examen bekend gemaakt.

6 Examendossier

Alle schoolexamenresultaten die je haalt, worden gebundeld in het examendossier. Het dossier is een overzicht van alle afgelegde toetsen, uitgevoerde opdrachten en behaalde resultaten. Het examendossier bevat:

- Alle resultaten van het schoolexamen
- Alle resultaten van de extra vakken

7 Rekentoets:

Voor leerlingen die geen eindexamen doen in het vak wiskunde is het van belang dat het vervolgonderwijs kan zien wat het rekenniveau van een leerling is. Daarom komt er voor deze groep leerlingen in vmbo en havo (2F voor vmbo, 3F voor havo) een schoolexamen rekenen. Dit examen moet gebaseerd zijn op de referentieniveaus. De afnamevorm en het aantal examens bepaalt de school zelf. Het resultaat voor het schoolexamen rekenen telt niet mee in de uitslag, maar wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst.

8 Dubbel Kunstvak:

Leerlingen met het profiel Cultuur en Maatschappij kunnen een tweede kunstvak volgen. In het tweede kunstvak wordt examen afgelegd volgens het vastgestelde examenprogramma. Echter, de stof voor het centraal examen vervalt dan; deze is immers identiek aan die van het kunstvak uit het profieldeel. In plaats daarvan krijgt de kandidaat aanvullende opdrachten in het kader van het schoolexamen. Die aanvullende opdrachten dragen er zorg voor dat de omvang van het vak, ook na het wegvallen van de CE--stof, voldoende blijft voor de vulling van het vrije deel. Het vak heeft in deze vorm dan uitsluitend een schoolexamen.

Als de kandidaat voor beide vakken aanvullende opdrachten doet, dan zijn de twee vakken bij de vaststelling van de uitslag inwisselbaar. Het cijfer van het centraal examen kan dan aan elk van beide vakken worden vastgeplakt. Het vak dat daarvoor wordt aangewezen, is daarna het profielvak.

9 Afwijking wijze van examineren

- De directeur kan toestaan dat een kandidaat met een beperking het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. De schooldirecteur bepaalt de wijze waarop het examen zal worden afgelegd.
- Dit kan als er sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap of als er een verklaring is van een psycholoog of orthopedagoog. De aanpassing kan bestaan uit een verlenging van de duur van het examen met hoogstens 30 minuten of een andere aanpassing.
- Dit kan als je hoogstens zes jaren onderwijs in Nederland hebt gehad en de Nederlandse taal onvoldoende beheerst en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. Het examen kan dan worden verlengd met maximaal 30 minuten en er kan een verklarend woordenboek der Nederlandse taal worden gebruikt.
- Ingeval van langdurige ziekte kan het examen worden gespreid.

10 Afspraken examendocenten

- De docent is verantwoordelijk voor zijn of haar PTA.
- De docent houdt zich strikt aan het PTA; afwijkingen gaan altijd in overleg met de examensecretaris.
- Alle toetsen die door de docent afgenomen worden volgens het PTA, worden van te voren voorzien van een normering.
- Van iedere afgenomen toets wordt een exemplaar bij de examensecretaris ingeleverd.
- De docent vermeldt minimaal 2 weken van te voren op de toets kalender, wanneer er een toets is gepland. Staat deze toets niet op de kalender vermeld, dan is het geen rechtsgeldige afspraak.
- Per dag wordt maximaal 1 toets gepland. (behalve in de toetsweken)
- De leerlingen worden uiterlijk binnen 2 weken van de uitslag op de hoogte gebracht.
- De docent voert de uitslag binnen 2 weken in het SOMtoday systeem in.
- Indien een geplande toets niet door gaat, wordt in overleg met de examensecretaris een nieuwe toets datum bepaald.
- Een toets bestaat uit een substantieel deel van de stof(bijvoorbeeld: 2 hoofdstukken).
- De docent is eindverantwoordelijk voor de cijfers, behaald voor zijn vak.
- De inhaaltoetsen en herkansingen worden centraal geregeld.

11 Data:

SE

De toets momenten worden in de vak PTA's aangegeven. De vakdocenten bepalen later wat het exacte moment van toetsing is. Er is daarvoor een toets rooster beschikbaar op een voor leerlingen toegankelijke en bekende plaats.

CE

Het centraal eindexamen start: donderdag 12 mei 2022

Donderdag	12 mei	Duits	09.00 - 11.30 uur
Donderdag	12 mei	Aardrijkskunde	13.30 - 16.30 uur
Vrijdag	13 mei	Wiskunde A	13.30 - 16.30 uur
Vrijdag	13 mei	Wiskunde B	13.30 - 16.30 uur
Maandag	16 mei	Geschiedenis	09.00 - 12.00 uur
Maandag	16 mei	Natuurkunde	13.30 - 16.30 uur
Dinsdag	17 mei	Kunst (algemeen)	09.00 - 12.00 uur
Dinsdag	17 mei	Nederlands	13.30 - 16.30 uur
Woensdag	18 mei		
Woensdag	18 mei	Biologie	13.30 - 16.30 uur
Donderdag	19 mei		
Donderdag	19 mei		
Vrijdag	20 mei		
Vrijdag	20 mei	Economie	13.30 - 16.30 uur
Maandag	23 mei		
Maandag	23 mei	Scheikunde	13.30 - 16.30 uur
Dinsdag	24 mei	Muziek	09.00 - 11.30 uur
Dinsdag	24 mei	Engels	13.30 - 16.00 uur
Woensdag	25 mei	Bedrijfseconomie	13.30 - 16.30 uur

In maart 2022 wordt bekendgemaakt op welke dagen en tijdstippen de centrale examens in het tweede tijdvak worden afgenomen.

12 Contactpersonen en instellingen

Er zijn algemene sites die informatie geven over het examen.

Het landelijk actiecomité scholieren:

www.laks.nl

De inspectie voor het voorgezet onderwijs:

www.owinsp.nl

www.eindexamen.nl

Locatiedirecteur:

Dalton Dokkum

S. Saakstra

Examensecretaris:

Dalton Dokkum

A. van Barneveld

Commissie van beroep :

adres: secretariaat

College van bestuur

Postbus 9002

8903 LA Leeuwarden

Dalton Dokkum®

**PTA HAVO
2020 -2022**

**Deel 2:
Programma van toetsing en afsluiting
DE VAKKEN**

Programma van Toetsing en Afsluiting UITLEG

HAVO 4   vak

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1								
Periode 2								
Periode 3								
Periode 4								

Toelichting:

Inhoud	Omschrijving toetsinhoud
CSE/SE	Benoem of het onderdeel alleen SE, alleen CSE of SE en CSE-onderwerp is
Exameneenheid	Benoem de eindterm
Verwerkingsvorm	PO = Praktische Opdracht ST=Schriftelijke Toets, MO=Mondeling, PF=Portfolio
Herkansing	Ja of Nee
Weging	Weergeven in hele getallen 0, 1, 2, 3, 4, 5
Beoordeling	Door middel van een cijfer (C) of O/V/G

HAVO 4

Nederlands

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Leesvaardigheid: de leerling leest teksten op havo-examenniveau	SE/CSE	A	ST	J	3	C	N401
Periode 2	Leesvaardigheid: de leerling leest teksten op havo-examenniveau	SE/CSE	A	ST	J	3	C	N402
Periode 3	schrijfvaardigheid: de leerling schrijft een betoog/beschouwing over een bepaald onderwerp voor een specifiek publiek op basis van bronnen	SE	C	ST	N	2	C	N403
	mondelijke taalvaardigheid/argumenteren: de leerling neemt deel aan een voordracht, discussie of debat	SE/CSE	B/D	MO	N	O/V/G	C	N404
Periode 4	literatuur: de leerling kan een overzicht geven van de hoofdlijnen van de literatuurgeschiedenis	SE	E	ST	N	2	C	N405

HAVO 4 Engels

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
<p>Voor het vak Engels zijn er in Havo 4 geen PTA toetsen. In het voortgangsdokument worden wel verschillende toetsen beschreven Deze tellen mee voor de overgang naar Havo 5, maar maken geen deel uit van het Schoolexamen</p>								

HAVO 4

Duits

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Leesvaardigheid Volgens ERK: B1	SE	A	ST	J	1	C	D401
Periode 2	Schrijfvaardigheid Volgens ERK: A2	SE	D	ST	J	1	C	D402
Periode 3	Gespreksvaardigheid Volgens ERK: A2/B1	SE	C	MO	J	1	C	D403
Periode 4	Luistervaardigheid Volgens ERK: A2/B1	SE	B	ST	N	1	C	D404
	Literatuurverwerking	SE	E	PO	N	1	C	D405

HAVO 4

Wiskunde A

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerking	Herkansing (J/N)	Weging (in %)	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1								
Periode 2	Moderne Wiskunde deel 1: Hst 4 'Systematisch tellen'	SE	B3	S	J	10%	cijfer	W401
Periode 3								
Periode 4								
	Gemiddelde van alle voortgangstoetsen 4 HAVO	xxx				10%	cijfer	W402

HAVO 4

Wiskunde B

Periode	Inhoud	CSE/SE	Duur (min)	Exameneenheid	Verwerking	Herkansing (J/N)	Weging (in %)	Beoordeling	Code
Leerjaar 4									
Periode 1									
Periode 2									
Periode 3									
Periode 4									
	Gemiddelde van alle voortgangstoetsen 4 HAVO	xxx	xxx		S		10%	cijfer	C401

Periode	Inhoud	CSE/SE	Duur (min)	Exameneenheid	Verwerking	Herkansing (J/N)	Weging (in %)	Beoordeling	Code
Leerjaar 4									
Periode 1									
Periode 2									
Periode 3									
Periode 4									
Wiskunde D wordt beschreven in het PTA van RSG Simon Vestdijk en is bijgevoegd als laatste bladzijde van de PTA's in dit document									

HAVO 4

Natuurkunde

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	H1 "Beweging in beeld"	CE	C1.1, C1.2	ST	J	3	C	P401
Periode 2	H2 "Elektriciteit"	CE	G1.1 t/m 1.3	ST	J	2	C	P402
	H3 "Kracht en beweging"	CE	C1.3 t/m 1.5 + 2.1	ST	J	2	C	P403
Periode 3	H4 "Trillingen en cirkelbewegingen" + H5 "Straling"	CE	B1.1, B1.2, B1.5	ST	J	2	C	P404
			E1.2, C1.2+ 1.3 B2.1 t/m 2.3	ST	J	2	C	P405
Periode 4	SE "Keuze opdracht"	SE	B3/G2	PO	N	1	C	P406
	H6 "Energie en beweging"	CE	C2.1 + 2.2 G1.2 + 1.5	ST	J	3	C	P407

Opmerking: Kennis van vorige periodes wordt verondersteld en getoetst.

HAVO 4

Scheikunde

Periode	Inhoud	CSE/SE	Examenleenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	H1: Atoombouw en binding H2: Koolstofchemie	CSE/SE	A10, A12, B1, B2, B3, B4, C1, C2, C8, D1, F1, F3, G2	ST	J	2	C	S401
Periode 2	H3: Zouten H4: Chemisch rekenen	CSE/SE	A5, A8, A10, A12, B1, B2, B3, C2, D1	ST	J	2	C	S402
Periode 3	H5: Mengen en oplossen H6: Zuren en basen	CSE/SE	A8, A10, A12, B1, B2, B3, B4, C1, C2, E1	ST	J	2	C	S403
Periode 4	H7: Onderzoek	CSE/SE	A5, A8, A10, C2, D1, G2	ST	J	2	C	S404
	Praktische opdracht - eigen onderzoek	CSE/SE		PO	N	1	C	S405

HAVO 4

Biologie

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Inleiding biologie, cellen en planten (H1/H14)	CSE/SE	B1, D1, E1, E2, E3 B2, B3, C2, E2	ST	J	2	C	B401
Periode 2	Zenuwstelsel, spieren, zintuigen en gedrag (H4/H5/H7)	CSE/SE	B4, B6, B7, D2	ST	J	2	C	B402
Periode 3	Voortplanting, erfelijkheid en DNA (H2/H3)	CSE /SE	C2, D3, E2, E3 B1, B2, C1, D1, E2, E3, F1	ST	J	2	C	B403
Periode 4	Ecologie, mens en milieu (H15/H16)	CSE/SE	B8, C3, D4 B8, D4	ST	J	2	C	B404
Periode 1 t/m 4	Combinatiecijfer practica en praktische opdrachten	SE	A	PF	N	2	O/V/G	B405

Havo 4

Geschiedenis

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Oudheid en Middeleeuwen	SE	A	ST	J	3	C	G401
Periode 2	Tijdscharnier 1500	CSE/SE	A	ST	N	2	C	G402
	Vroegmoderne tijd	CSE/SE	A	ST	J	3	C	G403
Periode 3	Tijdscharnier 1800	CSE/SE	A en D	ST	J	3	C	G404
	Praktische opdracht 1	SE	C	PO	N	2	C	G405
Periode 4	Moderne tijd	CSE/SE	A en D	ST	J	3	C	G406

HAVO 4

Aardrijkskunde

Periode	Inhoud	CSE/SE	Examineenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing*	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Atlasvaardigheden	CSE	A1	ST	N	1	C	A401
	Grensgebied Mexico en VS	SE	B1	ST	J	2	C	A402
Periode 2	Globalisering: Groot-Brittannië en India	CSE	B3	ST	J	2	C	A403
Periode 3	Globalisering: een veranderende wereld	CSE	B2	ST	J	2	C	A404
Periode 4	Systeem aarde: Endogene en exogene processen	CSE	C1,C2,C3	ST	J	2	C	A405
	Praktische opdracht	SE/CSE	A1,A2	PO	N	1	C	A406

HAVO 4

Economie

Periode	Inhoud	CSE/SE	Examineenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	H1 Schaarste & welvaart	SE	B + C	ST	N	1	C	Z401
Periode 2	H9 + H10 Intertemporele ruil	CSE/SE	F	ST	N	1	C	Z402
	H11 + H12 Risico & informatie	CSE/SE	G	ST	N	1	C	Z403
Periode 3	H2 Consumentengedrag + H3 Producentengedrag	CSE/SE	D	ST	N	1	C	Z404
	H4 + H5 Volledige mededinging en economische macht	CSE/SE	D	ST	N	2	C	Z405
Periode 4	H6 Economische macht, Overheidsingrijpen + H7 en H8 Samenwerken & onderhandelen	CSE/SE	D+E	ST	N	2	C	Z406

Havo 4

Maatschappijleer

Periode	Inhoud	CSE/SE	Examen eenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing*	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Democratie *Praktische opdracht	SE	B	PO	N	1	C	M401
Periode 2	Rechtsstaat *Praktische opdracht	SE	A/B	PO	N	1	C	M402
Periode 3	Verzorgingsstaat *Praktische opdracht	SE	D	PO	N	1	C	M403
Periode 4	Pluriforme samenleving *Toets hoofdstuk 4	SE	E	ST	J	1	C	M404

HAVO 4

Bedrijfseconomie

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	H1 Bedrijfseconomie H14 en H15: Organisaties en Leiderschap	CSE/SE	A + C	ST	N	1	C	Y401
Periode 2	H5 t/m 7: Verzekeren, studeren, sparen en lenen, beleggen	CSE/SE	B	ST	N	1	C	Y402
	H8 t/m 10: Woning, familie, schenken & erven	CSE/SE	B	ST	J	2	C	Y403
Periode 3	H11 t/m H13: Eigen onderneming, rechtsvorm, organisatie & maatschappij	CSE/SE	B	ST	N	2	C	Y404
	H3 Balans, winst- en verliesrekening en liquiditeit	CSE/SE	A	ST	J	1	C	Y405
Periode 4	H17 t/m H20: Eigen vermogen, vreemd vermogen, vermogensmarkt, investeringsanalyse	CSE/SE	D	ST	N	1	C	Y406

- De stof voor het Centraal Examen bestaat uit de domeinen: B, C2, D2, E2, F en G in combinatie met A (vaardigheden).
- Bij de toetsen is het gebruik van een grafische rekenmachine niet toegestaan
- De eindtoetsen van havo 4 vormen 40 % van het schoolexamencijfer. De eindtoetsen van havo 5 vormen 60 % van het schoolexamencijfer

HAVO 4

CKV

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Feit en Fictie (kleine onderzoeksopdracht)	SE	Domein A, B	PO	N	1	C	K401
Periode 2	Digitaal en analoog (kleine onderzoeksopdracht)	SE	Domein A, B	PO	N	1	C	K402
Periode 3	Onderzoeksplan incl. reflectie	SE	Domein A, B, C	PO	N	2	C	K403
Periode 4	Grote onderzoeksopdracht	SE	Domein A, B, C, D	PO	N	2	C	K404

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Cultuur van het Moderne 1	SE	A/B/C	ST	J	1	C	J401
Periode 2	Cultuur van het Moderne 2 + schrijfpdracht	SE	A/B/C	ST	J	1	C	J402
Periode 3	Massacultuur 1	SE	A/B/C	ST	J	1	C	J403
Periode 4	Massacultuur 2	SE	A/B/C	ST	J	1	C	J404

HAVO 4

Kunst Beeldend

Periode	Inhoud	CSE/SE	Examineenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Beeldend Product 1	SE	A/B	PO	N	1	C	H401
	Onderzoeksopdracht*	SE	A/B	PO	N	1	C	H402
Periode 2	Arts eXpression	SE	A/B	PO	N	1	C	H403
	Onderzoeksopdracht*	SE	A/B	PO	N	1	C	H404
Periode 3	Beeldend Product 3	SE	A/B	PO	N	1	C	H405
	Onderzoeksopdracht*	SE	A/B	PO	N	1	C	H406
Periode 4	Beeldend Product 4	SE	A/B	PO	N	1	C	H407
	Onderzoeksopdracht*	SE	A/B	PO	N	1	C	H408

* Dit onderdeel hoeft alleen gemaakt te worden door leerlingen met meer dan één kunstvak.
Zie onderdeel "Dubbel kunstvak" in het toetsprotocol.

HAVO 4

Kunst Drama

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Basisspelvaardigheden	SE	Domein B	PO	J	1	C	F401
Periode 2	Theaterbegrippen	SE	Domein A,C	T	J	1	C	F402
Periode: Alle	Bezoek en beschouwingsverslag van 2 activiteiten	SE	Domein A	PO	J	1	C	F403
Periode 3/4	Basisschool project Dokkum	SE	Domein A, B,C	PO	N	2	C	F404
	Reflectie	SE	Domein D	PO	N	2	C	F405

HAVO 4

Kunst Muziek (Onderstaand wordt na overleg met Impulse Kollum toegevoegd vanuit het PTA van Dalton Dokkum)

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling
Leerjaar 4							
Periode 1							
Periode 2							
Periode 3							
Periode 4							

HAVO 4   Lichamelijke opvoeding

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 4								
Periode 1	Atletiek (werpen of stoten)	SE	A t/m E	PF	Nee	1	O/V/G	L401
Periode 2	Doelspel (basketbal)	SE	A t/m E	PF	Nee	1	O/V/G	L402
Periode 3	Bewegen op muziek	SE	A t/m E	PF	Nee	1	O/V/G	L403
Periode 4	Trefvlakspel (badminton)	SE	A t/m E	PF	Nee	1	O/V/G	L404

Toelichting:

Tijdens de lessen sport & spel werken leerlingen middels praktische opdrachten aan hun vaardigheden. De praktische opdrachten zijn gekoppeld aan een beweegthema en/of sport. Binnen deze praktische opdracht kan de leerlingen kiezen voor verschillende rollen; beweger, coach, hulpverlener, spelleider en organisator. De vorderingen die de leerling op deze gebieden maakt worden bijgehouden in het sportfolio. Iedere periode biedt de leerling het sportfolio aan en worden de vorderingen doorgenomen. Een onvolledig sportfolio wordt beoordeeld met een onvoldoende, een bijgehouden sportfolio met een voldoende en een uitgebreid bijgehouden sportfolio met een goed.

Opmerkingen: De uitvoering van het geplande PTA is onder voorbehoud. Ieder onderwerp zal getoetst worden aan het op dat moment geldende corona protocol van de KVLO/VO Raad. Op basis van dit protocol zal besloten worden of en hoe het onderwerp aangeboden kan worden.

HAVO 4   **BSM (Onderstaand wordt na overleg met !mpulse Kollum toegevoegd vanuit het PTA van Dalton Dokkum)**

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling
Leerjaar 4							
Periode 1							
Periode 2							
Periode 3							
Periode 4							

Loopbaan oriëntatie en begeleiding

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding wordt vaak afgekort tot LOB.

Tijdens de activiteiten in het kader van LOB zal de leerling worden voorbereid op zijn/haar keuzes die gemaakt moeten worden voor een vervolgopleiding en later beroep. De leerling moet **zowel in klas 4 als in klas 5 100 LOB-punten verzamelen**. Een LOB-activiteit levert een variërend aantal punten op (zie keuzewaaier verderop in dit PTA). De leerling kan ook zelf activiteiten bedenken. Doel van de LOB is uiteindelijk de leerling een goede keuze te laten maken vóór 1 april in het examenjaar en om de leerling goed beslagen te laten doorstromen naar het mbo of hbo.

Het totale dossier geldt in het PTA als een **handelingsdeel** en moet op twee vastgestelde momenten (einde klas 4 en einde klas 5) minstens als voldoende afgetekend worden. Als er opdrachten niet gemaakt zijn, onvoldoende gemaakt zijn of nog niet afgetekend zijn, is je 'LOB-dossier' onvoldoende en komt er een 0 op je cijferlijst te staan.

2 Onderdelen loopbaan oriëntatie en begeleiding

2.1 Zelfexploratie

Tijdens de mentorlessen worden door het doen van verschillende activiteiten en het maken van verschillende opdrachten steeds meer kwaliteiten en talenten van de leerling duidelijk. In de loop van de jaren wordt als het goed is daardoor ook steeds duidelijker welke eisen de leerling kan stellen aan een toekomstige carrière. En ook waar zijn/haar beperkingen liggen, en welke route of keuze minder geschikt is.

2.2 Opleidingsoriëntatie

Een toekomstige mbo- of hbo-student wordt enerzijds 'verwend' met het aanbod van vier grote mbo-instellingen en diverse hbo-opleidingen in Friesland. Tegelijkertijd zien sommige leerlingen door de bomen het bos niet meer.

Dat betekent dus dat we tijdig moeten beginnen met kennismaken met de scholen en hun opleidingen.

2.3 Beroeporiëntatie

Niet alleen kennis van de opleidingen is belangrijk om een keuze te maken, maar weten welk beroep uit de opleiding zou kunnen voortkomen is natuurlijk ook prettig (al wordt die keuze natuurlijk pas definitief gemaakt wanneer de leerling daadwerkelijk op het mbo of hbo zit). Ook daar zijn verschillende opdrachten uit de keuzewaaier op gericht.

2.4 Oriëntatie in de werkvelden

In het derde leerjaar lopen alle leerlingen een week stage (32 uur) in een bedrijf of instelling naar keuze. Dit wordt in klas 4 herhaald in de vorm van een lintstage van 32 klokuren. Dan is het ook een onderdeel van het pta lob. Doel hiervan is dat ze zoveel mogelijk kennis opdoen van de verschillende taken, verantwoordelijkheden en mogelijkheden binnen dat bedrijf/die instelling. Deze stage is voor iedereen verplicht. In klas 5 mag opnieuw een lintstage worden gelopen, maar dit is niet meer verplicht.

2.5 Netwerken

Om goed terecht te komen zijn contacten onmisbaar. In eerste instantie om een geschikte keuze te maken. Dus praten met oud-leerlingen van onze school over hun vervolgopleiding, maar ook met andere studenten om een eerlijk beeld te krijgen, maar ook om tips te krijgen, en om iemand te hebben die je al kent op de vervolgopleiding.

Ook om een stageplek te regelen is het handig om mensen te kennen. Dus kennis maken met professionals is belangrijk. Het onderhouden van deze contacten nog meer.

Loopbaan oriëntatie en begeleiding (LOB) Klas 4

Keuzewaaier

De leerling moet **in klas 4 100 LOB-punten verzamelen** met verplichte en keuze-onderdelen.

In het schema staan de punten die voor elk onderdeel behaald kunnen worden aangegeven, aansluitend staan alle activiteiten afzonderlijk beschreven. Cursief staat aan het eind van elke omschrijving waar en wanneer het onderdeel zal plaatsvinden.

Eis: 100 LOB-punten verzamelen in een dossier aan de hand van onderstaande verplichte en keuze-onderdelen. Het opgebouwde dossier van klas 4 waarin alle activiteiten staan vermeld, moet uiterlijk maandag 7 juni 2021 als voldoende worden afgetekend door de persoonlijke mentor.

Als er opdrachten niet gemaakt zijn, onvoldoende gemaakt zijn of nog niet afgetekend zijn, is je 'LOB-dossier' onvoldoende en komt er een 0 op je cijferlijst te staan.

Leejaar	LOB-activiteit	zelfexploratie	opleidingsoriëntatie	beroeporiëntatie	Oriëntatie in de werkvelden	netwerken	verplicht	punten	In mentorles	Eigen planning/anders
4.1	Wie ben ik?	x					x	10	x	
4.2	Wat kan ik?	x					x	10	x	
4.3	Interview professional			x	x	x		10		x
4.4	Interview professional presenteren			x				10	x	
4.5	Professional beroep laten presteren voor klasgenoten							20	x	
4.6	M@s + verslag	x			x			20		x
4.7	Stripverhaal 'Dag uit het leven van...'			x		x		10	x	
4.8	Voorlichting vakken- en sectorkeuze op ouderavond	x	x	x				10		x
4.9	32 uur stagelopen (lintstage)			x			x	20		
4.10	Bezoek bedrijven			x	x	x		10		x
4.11	Verslag bezoek bedrijven			x	x			5	x	x

Leejaar	LOB-activiteit	zelfexploratie	opleidingsoriëntatie	beroeporiëntatie	Oriëntatie in de werkvelden	netwerken	verplicht	punten	In mentorles	Eigen planning/anders
4.12	Vacatures zoeken	x		x			x	5	x	
4.13	Bezoek open dag(en) MBO/HBO		x			x		10		x
4.14	Verslag bezoek open dag(en) MBO/HBO	x	x					10	x	x
4.15	Bezoek opleidingenmarkt januari Leeuwarder Lyceum (MBO)		x	x		x		10		x
4.16	Verslag bezoek opleidingenmarkt	x	x					10	x	X
4.17	Bezoek hbo opleidingenmarkt oktober Stenden Leeuwarden		x	x		x	x	10		X
4.18	Verslag bezoek hbo opleidingenmarkt oktober Stenden Lw	x	x					10	x	X

Leerjaar	LOB-activiteit	zelfexploratie	opleidingenoriëntatie	beroepeneriëntatie	Oriëntatie in de werkvelden	netwerken	verplicht	punten	In mentorles	Eigen planning/anders
4.17	Foto-/filmverslag van beroep of bedrijf maken en presenteren			x	x	x		5	x	X
4.18	Eigen invulling LOB-activiteit (in overleg)							10		

Beschrijving activiteiten

4.1 Wie ben ik?

Door middel van opdrachten leren de leerlingen meer over wie ze zijn en over wie ze in ieder geval niet zijn. Familie, klasgenoten en andere mensen uit de omgeving van de leerling kunnen hierbij nuttig zijn. Dit alles met het functioneren in de maatschappij en hun latere loopbaan in het achterhoofd.

Mentoruur

4.2 Wat kan ik?

De leerling ontdekt waar zijn/haar sterke en zwakke kanten liggen.

Mentoruur

4.3 Zelf georganiseerd interview met professional

Leerlingen interviewen een professional en schrijven een verslag daarvan, en passen de ervaring in hun loopbaanoriëntatie.

Eigen planning

4.4 Zelf georganiseerd interview met professional presenteren tijdens mentorles

De leerling presenteert tijdens mentorles aan klasgenoten het interview wat je afgenomen hebt bij een professional.

Eigen planning

4.5 Professional beroep laten presenteren

De leerling nodigt in overleg met de mentor een professional uit om zijn/haar beroep te laten presenteren tijdens mentoruur.

Eigen planning

4.6 M@S

Leerlingen mogen in het kader van de maatschappelijke stage 30 uur stage lopen en daar een kort verslag van maken. Deze stage voeren zij uit op plekken die een bijdrage leveren aan de maatschappij. De stage is onbetaald.

Eigen planning in het vierde leerjaar

4.7 Stripverhaal: “Dag uit het leven van ....”

De leerlingen onderzoeken hoe een dag in het leven van iemand met een bepaald beroep eruit ziet, en verwerken dit in een uitvoerig stripverhaal van tenminste 20 verschillende tekeningen. Belangrijk hierbij is natuurlijk het eerste deel. Dit wordt ingeleverd in de vorm van een verslag (voorkant, inleiding, middenstuk (strip) en slot).

Mentoruur

4.8 Voorlichting vakkenkeuze/sectorkeuze (ouderavond)

De leerlingen uit het vierde jaar verzorgen de voorlichting over de vakkenkeuze van klas 3 naar klas 4. In de mentorlessen worden de presentaties voorbereid.

Februari 2021, voorbereiding mentoruren

4.9 32 uur stagelopen (arbeidsoriënterend)

De leerlingen lopen 32 uur stage (lintstage) op bedrijf dat gerelateerd is aan de gekozen sector of ze voeren sector gerelateerde werkzaamheden uit op een bedrijf. Onderdeel van de stage is zelf een plek zoeken, het bedrijf of de instelling benaderen en afspraken maken. Er wordt tijdens de stage een logboek bijgehouden met daarin o.a. opdrachten in het kader van de loopbaanoriëntatie.

Stage (zie jaarkalender)

4.10 Bezoek bedrijven

De leerling bezoekt een of meerdere bedrijven of instellingen. Achteraf wordt een uitvoerig verslag gemaakt met daarin wat het heeft betekend voor de loopbaanoriëntatie van de leerling. Dit wordt ingeleverd in de vorm van een verslag (voorkant, inleiding, middenstuk en slot).

Eigen planning

4.11 Verslag bedrijvenbezoek

Twee leerlingen schrijven een verslag voor de ouderinfo met daarin wat het bezoek heeft betekend voor de loopbaanoriëntatie van de leerling.

Eigen planning

4.12 Vacatures zoeken

De leerlingen zoeken drie relevante vacatures en omschrijven uitvoerig wat ze aanspreekt in die vacatures, wat ze tegenstaat, waarom voor deze vacatures is gekozen en waarom deze bij de leerling passen. Doel is dat ze arbeidsmarkt onderzoeken en meer kennis krijgen van wat verschillende beroepen inhouden. Dit wordt ingeleverd in de vorm van een verslag (voorkant, inleiding, middenstuk (inclusief vacatures) en slot). *Mentoruur*

4.13 Bezoek open dag MBO/HBO

De leerlingen bezoeken een open dag van de vervolgopleiding

Eigen planning

4.14 Verslag bezoek open dag MBO/HBO maken

Leerlingen verwerken de informatie van het bezoek aan de open dag in een uitvoerig verslag (voorkant, inleiding, middenstuk met o.a. reflectie en afronding).

Eigen planning

4.15 Bezoek opleidingenmarkt Leeuwarder Lyceum (januari)

De leerlingen bezoeken de opleidingenmarkt in het Leeuwarder Lyceum (MBO).

Januari 2021

4.16 Verslag bezoek opleidingenmarkt maken voor ouderinfo

Leerlingen schrijven een uitvoerig verslag van het bezoek aan de opleidingenmarkt (inleiding, middenstuk met o.a. reflectie en afronding)

Mentoruur

4.17 Bezoek HBO opleidingenmarkt oktober Stenden Leeuwarden

De leerlingen bezoeken de opleidingenmarkt in Stenden.

Oktober 2020

4.18 Verslag bezoek HBO opleidingenmarkt oktober Stenden Leeuwarden

Leerlingen verwerken de informatie van het bezoek aan de opleidingenmarkt in een uitvoerig verslag (voorkant, inleiding, middenstuk met o.a. reflectie en afronding).

Mentoruur

4.19 Organiseer, maak en presenteer een foto/film-verslag van een beroep of bedrijf

Leerlingen bezoeken een bedrijf, een instelling of een 'professional', en maken een foto- of filmverslag van dat bezoek. Uit de presentatie moet blijken wat het beroep/bedrijf/instelling inhoudt of doet.

Eigen planning, presentatie in mentoruur

4.20 Eigen invulling

Eigen invulling lob-activiteit (in overleg). Hierbij mag je zelf bepalen wat je wilt gaan doen als activiteit in het kader van lob. Overleg eerst wel met je klassenmentor of persoonlijk mentor of dit kan.

Eigen planning, presentatie in mentoruur

Van alle activiteiten bewaar je 'bewijzen' en deze stop je in jouw eigen portfoliomap. Dit kan een echte map of een eigen website zijn.

HAVO 5

Nederlands

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	leesvaardigheid/argumentatieve vaardigheden: de leerling leest teksten op havo-examenniveau	SE/CSE	A/D	ST	J	3	C	N501
Periode 2	leesvaardigheid/argumentatieve vaardigheden: de leerling leest teksten op havo-examenniveau	SE/CSE	A/D	ST	J	3	C	N502
	schrijfvaardigheid: de leerling schrijft een betoog/beschouwing over een bepaald onderwerp voor een specifiek publiek	SE	C	ST/PO	N	2	C	N503
Periode 3	literatuur & mondelinge taalvaardigheid: de leerling houdt a.h.v. het fictiedossier een mondelinge presentatie en kan het gelezen werk plaatsen in historisch perspectief (literatuurgeschiedenis)	SE/CSE	E/B	PO/MO	N	3	C	N504

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Leesvaardigheid Proefexamen	CSE	A	ST	Ja	0x	Indicatie cijfer	E501
	Schrijfvaardigheid 3 schrijfoopdrachten naar keuze	SE	D2	PF	Nee	0x	O/V/G	E502
	Schrijfvaardigheid Formele schrijfoopdracht	SE	D1	ST	Ja	2x	Cijfer	E503
Periode 2	Luistervaardigheid Cito kijk- en luistertoets	SE	B	ST	Nee	2x	Cijfer	E504
Periode 3	Mondelinge presentatie Presentatie over PWS of literair werk	SE	C2	M	Nee	1x	Cijfer	E505
	Gespreksvaardigheid Gesprek over literaire werken	SE	C1	M	Nee	1x	Cijfer	E506
	Literatuur Poetry & Novels (dezelfde literaire werken)	SE	E	M	Nee	2x	Cijfer	E507

HAVO 5

Duits

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Schrijfvaardigheid Volgens ERK: A2	SE	D	ST	J	2	C	D501
Periode 2	CITO Kijk- en Luistervaardigheid	SE	B	ST	J	2	C	D502
Periode 3	Gespreksvaardigheid Volgens ERK: A2/B1	SE	C	MO	N	2	C	D503
	Literatuurverwerking	SE	E	PO	N	2	C	D504

HAVO 5

Wiskunde A

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerking	Herkansing (J/N)	Weging (in %)	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1								
Periode 2	Praktische opdracht Excel	SE	E5	Excel	N	10%	Cijfer	W501
Periode 2								
Periode 3								

N.B. Omdat 'Moderne Wiskunde deel 3' nog niet gepubliceerd is, is het PTA HAVO 5 cohort 2020–2022 nog niet definitief.
Deze wordt geüpdatet, zodra deel 3 gepubliceerd is.

HAVO 5

Wiskunde B

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerking	Herkansing (J/N)	Weging (in %)	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Hst 10 'Functies bewerken' Hst 11 'Differentiëren'	SE	A, B, D	S	J	30%	Cijfer	C501
Periode 2	Hst 12 'Goniometrische functies' Hst 13 'Cirkels'	SE	A, B, C	S	J	30%	Cijfer	C502
Periode 3	Hst 14 'Verbanden'	SE	A, B	S	J	30%	Cijfer	C503

N.B. Omdat 'Moderne Wiskunde deel 3' nog niet gepubliceerd is, is het PTA HAVO 5 cohort 2020–2022 nog niet definitief. Deze wordt geüpdatet, zodra deel 3 gepubliceerd is.

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Voorkennis toets + H7 "Stoffen en materialen"	CE	Alle + D1.1 t/m 1.6 + G1.1	ST	J	2	C	P501
	SE "Keuze opdracht"	SE	B3/G2/D2/E2/F	PO	N	1	C	P502
Periode 2	H8 "Krachten in evenwicht"	CE	C1.3, 1.4, 1.6	ST	J	2	C	P503
	H9 "Golven"	CE	B1.1, 1.2, 1.5	ST	J	2	C	P504
Periode 3	H10 "Medische beeldvorming"	CE	B2.1, 2.3, 2.4	ST	J	2	C	P505
	H11 "Zonnestelsel en heela"	CE	E1	ST	J	2	C	P506
Periode 4	H12 Examentraining en Examen	CE	H + examen-voorbereiding	ST	N	2	C	P507

Opmerking : Kennis van vorige periodes wordt verondersteld en getoetst.

HAVO 5

Scheikunde

Periode	Inhoud	CSE/SE	Examen eenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	H8: Energie en reactiesnelheid	CSE/SE	A7, A10, A11, A12, A14, A15, B1, B4, B5, C1, C3, C8, D3, E1, E2, E3, F3, F5, G1, G2	ST	J	4	C	S501
	H9: Procestechnologie			PO	N	2	C	S502
Periode 2	H10: Biochemie	CSE/SE	A, B, C1, C2, C3, C8, E2, E3, F1, F3, G2	ST	J	4	C	S503
	Praktische opdracht – eigen onderzoek (science)							
Periode 3	H11: Metalen en redox	CSE/SE	A, D, E, G	ST	J	4	C	S504
	H12: Kunststoffen							
	H13: Groene chemie							
	Examenopgaven							

HAVO 5

Biologie

Periode	Inhoud	CSE/SE	Examenleenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Stofwisseling, evolutie, Biodiversiteit H11/H17	CSE/SE	B2, B3 F2, F3	ST	J	3	C	B501
Periode 2	Bloed, afweer, ademhaling (H8/H9/H10)	CSE	B3, B5	ST	J	3	C	B502
Periode 3	Voeding en uitscheiding en homeostase (H12/H13/H6)	CSE	B3, B4	ST	J	3	C	B503
Periode 1 t/m 3	Combinatiecijfer practica en praktische opdrachten	SE	A en alle domeinen	PO	N	2	O/V/G	B504

Havo 5

Geschiedenis

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	HC: Britse Rijk	CSE/SE	A en B	ST	J	4	C	G501
	Praktische opdracht 2	SE	C	PO	N	2	C	G502
Periode 2	HC: Duitsland in Europa	CSE/SE	A en B	ST	J	4	C	G503
Periode 3	HC: Nederland 1948–2008	CSE/SE	A en B	ST	J	4	C	G504

HAVO 5

Aardrijkskunde

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing*	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Systeem aarde: Klimaat en landschap	CSE+SE	C1,C2, C3	ST	J	2	C	A501
Periode 2	Wonen in Nederland Geografisch onderzoek	CSE	E1,E2	ST	J	2	C	A502
		SE	A2	PO	N	1	C	A503
Periode 3	Brazilië	CSE	D1,D2	ST	J	2	C	A504

HAVO 5

Economie

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	H13+14 Welvaart & Groei	CSE/SE	H,F	ST	J	4	C	Z501
Periode 2	H15 t/m 16 Goede Tijden, Slechte tijden 1	CSE/SE	H,B,C,E	ST	J	4	C	Z502
Periode 3	H17 t/m 18 Goede Tijden, Slechte tijden 2	CSE/SE	D,G	ST	J	4	C	Z503

- Bij de toetsen is het gebruik van een grafische rekenmachine en een woordenboek niet toegestaan!
- De stof voor het Centraal Examen bestaat uit de domeinen: D, E, F, G, H, I in combinatie met A (vaardigheden).
- De eindtoetsen van havo 4 vormen 40 % van het schoolexamencijfer. De eindtoetsen van havo 5 vormen 60% van het schoolexamencijfer.

HAVO 5

Bedrijfseconomie

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	H3, H17 t/m H20 + H21 t/m 24: Marketing	CSE/SE	D, E	ST	N	4	C	Y501
Periode 2	H25 t/m H30: Financieel Beleid	CSE/SE	F	ST	N	4	C	Y502
Periode 3	H31 t/m H35: Verslaggeving	CSE/SE	G	ST	N	4	C	Y503

- De stof voor het Centraal Examen bestaat uit de domeinen: B, C2, D2, E2, F en G in combinatie met A (vaardigheden).
- Bij de toetsen is het gebruik van een grafische rekenmachine niet toegestaan
- De eindtoetsen van havo 4 vormen 40 % van het schoolexamencijfer. De eindtoetsen van havo 5 vormen 60 % van het schoolexamencijfer

HAVO 5

Kunst Algemeen

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Cultuur van het Moderne herhaling	SE	A/B/C	ST	J	1	C	J501
Periode 2	Examenonderwerp	CSE	A/B/C	ST	J	1	C	J502
Periode 3	Examenonderwerp + schrijfpodracht	SE	A/B/C	ST	J	1	C	J503

HAVO 5

Kunst Beeldend

Periode	Inhoud	CSE/SE	Examen eenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Beeldend Product 1	SE	A/B	PO	N	1	C	H501
	Onderzoeksopdracht*	SE	A/B	PO	N	1	C	H502
Periode 2	Beeldend Product 2	SE	A/B	PO	N	1	C	H503
	Onderzoeksopdracht*	SE	A/B	PO	N	1	C	H504
Periode 3	Expositie	SE	A/B	PO	N	1	C	H505
	Onderzoeksopdracht*	SE	A/B	PO	N	1	C	H506

* Dit onderdeel hoeft alleen gemaakt te worden door leerlingen met meer dan één kunstvak. Voor meer informatie:
Zie onderdeel "Dubbel kunstvak" in het toetsprotocol.

HAVO 5

Kunst Muziek (Onderstaand wordt na overleg met Impulse Kollum toegevoegd vanuit het PTA van Dalton Dokkum)

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling
Leerjaar 5							
Periode 1							
Periode 2							
Periode 3							

HAVO 5   Lichamelijke Opvoeding

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling	Code
Leerjaar 5								
Periode 1	Slag- en loopspel (Baseball 5)	SE	A t/m E	PF	Nee	1	O/V/G	L501
Periode 2	Turnen (slackline)	SE	A t/m E	PF	Nee	1	O/V/G	L502
Periode 3	Bewegen en regelen (lesgeven)	SE	A t/m E	PF	Nee	1	O/V/G	L503

Toelichting:

Tijdens de lessen sport & spel werken leerlingen middels praktische opdrachten aan hun vaardigheden. De praktische opdrachten zijn gekoppeld aan een beweegthema en/of sport. Binnen deze praktische opdracht kan de leerlingen kiezen voor verschillende rollen; beweger, coach, hulpverlener, spelleider en organisator. De vorderingen die de leerling op deze gebieden maakt worden bijgehouden in het sportfolio. Iedere periode biedt de leerling het sportfolio aan en worden de vorderingen doorgenomen. Een onvolledig sportfolio wordt beoordeeld met een onvoldoende, een bijgehouden sportfolio met een voldoende en een uitgebreid bijgehouden sportfolio met een goed.

Opmerkingen: De uitvoering van het geplande PTA is onder voorbehoud. Ieder onderwerp zal getoetst worden aan het op dat moment geldende corona protocol van de KVLO/VO Raad. Op basis van dit protocol zal besloten worden of en hoe het onderwerp aangeboden kan worden.

HAVO 5   **BSM (Onderstaand wordt na overleg met !mpulse Kollum toegevoegd vanuit het PTA van Dalton Dokkum)**

Periode	Inhoud	CSE/SE	Exameneenheid	Verwerkingsvorm	Herkansing	Weging	Beoordeling
Leerjaar 5							
Periode 1							
Periode 2							
Periode 3							

Keuzewaaier

De leerling moet **in klas 5 100 LOB-punten verzamelen** met verplichte en keuze-onderdelen.

In het schema staan de punten die voor elk onderdeel behaald kunnen worden aangegeven, aansluitend staan alle activiteiten afzonderlijk beschreven. Cursief staat aan het eind van elke omschrijving waar en wanneer het onderdeel zal plaatsvinden.

Eis: 100 LOB-punten verzamelen in een dossier aan de hand van onderstaande verplichte en keuze-onderdelen. Het opgebouwde dossier waarin alle activiteiten staan vermeld, moet uiterlijk vrijdag 2 april 2022 als voldoende worden afgetekend door de persoonlijke mentor. Als er opdrachten niet gemaakt zijn, onvoldoende gemaakt zijn of nog niet afgetekend zijn, is je 'LOB-dossier' onvoldoende en komt er een 0 op je cijferlijst te staan.

Leerjaar	LOB-activiteit	zelfexploratie	opleidingenoriëntatie	beroepenoriëntatie	Oriëntatie in de werkvelden	netwerken	verplicht	punten	In mentorles	Eigen planning/anders
5.1	Sectorwerkstuk maken en presenteren	x					x	30	x	
5.2	Bezoeken meeloop-/beleefdagen	x					x	10		x
5.3	Ervaringen meeloop-/beleefdagen presenteren aan mentorklas			x	x	x		10	x	x

Leejaar	LOB-activiteit	zelfexploratie	opleidingsoriëntatie	beroeporiëntatie	Oriëntatie in de werkvelden	netwerken	verplicht	punten	In mentorles	Eigen planning/anders
5.4	Bezoeken open dagen			x			x	10		x
5.5	Verslag open dag maken							10	x	
5.6	Ervaringen open dag presenteren aan mentorklas	x			x			10	x	x
5.7	32 uur stagelopen (lintstage)			x		x		20		x
5.8	Interview professional	x	x	x				10		x
5.9	Interview professional presenteren							10	x	
5.10	Professional beroep laten presteren voor klasgenoten			x	x	x		10	x	
5.11	Speeddate bijeenkomst met oud-leerlingen organiseren			x	x			20		x

Leejaar	LOB-activiteit	zelfexploratie	opleidingsoriëntatie	beroeporiëntatie	Oriëntatie in de werkvelden	netwerken	verplicht	punten	In mentorles	Eigen planning/anders
5.12	Oud-leerling(en) MBO/HBO-opleiding laten presenteren				x	x		10	x	x
5.13	Bezoek opleidingenmarkt Leeuwarder Lyceum (MBO)	x		x				10		x
5.14	Verslag opleidingenmarkt		x			x		10	x	
5.15	Bezoek hbo opleidingenmarkt oktober Stenden Lw	x		x				10		x
5.16	Verslag bezoek HBO opleidingenmarkt oktober Stenden Lw		x			x		10	x	
5.17	Vacatures zoeken	x	x					10	x	x
5.18	Foto-/filmverslag van beroep of bedrijf maken en presenteren			x	x	x		20	x	x

Leerjaar	LOB-activiteit	zelfexploratie	opleidingsoriëntatie	beroeporiëntatie	Oriëntatie in de werkvelden	netwerken	verplicht	punten	In mentorles	Eigen planning/anders
5.19	Eigen invulling I LOB-activiteit (in overleg)							10		

Beschrijving activiteiten

5.1 Sectorwerkstuk

De leerlingen onderzoeken een aspect van de sector van hun keuze, maken daar een werkstuk van en moeten dat werkstuk presenteren op een speciale ouderavond.

Startweek aan het begin van het schooljaar, mentoruren. Datum presentatie: zie jaarkalender.

5.2 Bezoek meeloop-/ beleefdag

De leerlingen lopen een dag mee met een klas van een opleiding naar keuze op een van de mbo's of hbo's. De leerlingen verwerken de informatie van het bezoek aan de meeloop-/ beleefdag in een uitvoerig verslag (voorkant, inleiding, middenstuk met o.a. reflectie en afronding).

Eigen planning

5.3 Ervaringen meeloop-/beleefdag presenteren voor de mentorklas

Leerlingen presenteren hun ervaringen voor de mentorklas. Hierbij ligt de nadruk op de invloed van de dag op hun toekomstige loopbaan.

Mentoruur

5.4 Bezoek open dag MBO/HBO

De leerlingen bezoeken een open dag van vervolgopleiding.

Eigen planning

5.5 Verslag bezoek open dag MBO/HBO maken

Leerlingen verwerken de informatie van het bezoek aan de open dag in een uitvoerig verslag (voorkant, inleiding, middenstuk met o.a. reflectie en afronding).

Eigen planning

5.6 Ervaringen open dag presenteren aan mentorklas

Leerlingen presenteren hun ervaringen aan de mentorklas

Eigen planning

5.7 32 uur stagelopen gerelateerd aan de gekozen sector (niet verplicht)

De leerlingen lopen 32 uur stage (lintstage) op bedrijf dat gerelateerd is aan de gekozen sector of ze voeren sector gerelateerde werkzaamheden uit op een bedrijf. Onderdeel van de stage is zelf een plek zoeken, het bedrijf of de instelling benaderen en afspraken maken. Er wordt tijdens de stage een logboek bijgehouden met daarin o.a. opdrachten in het kader van de loopbaanoriëntatie.

Eigen planning

5.8 Zelf georganiseerd interview met professional

Leerlingen interviewen een professional en schrijven een verslag daarvan, en passen de ervaring in hun loopbaanoriëntatie.

Eigen planning

5.9 Zelf georganiseerd interview met professional presenteren tijdens mentorles

De leerling presenteert aan klasgenoten het interview dat is afgenomen bij een professional.

Eigen planning

5.10 Professional beroep laten presenteren

De leerling nodigt in overleg met de mentor een professional uit om zijn/haar beroep te laten presenteren tijdens de mentorles.

Eigen planning

5.11 Speeddate organiseren met oud-leerlingen

Een aantal leerlingen nodigen zoveel mogelijk oud-leerlingen uit om hun tijdens een speeddate iets te laten vertellen over hun gekozen opleiding. De speeddate vindt op een in overleg met de mentor gepland moment plaats.

Eigen planning.

5.12 Oud-leerling(en) hun MBO/HBO-opleiding laten presenteren

De leerling nodigt een oud-leerling uit om hem/haar tijdens het mentoruur iets te laten vertellen over de MBO/HBO-opleiding die hij/zij volgt.

Eigen planning

5.13 Bezoek opleidingenmarkt Leeuwarder Lyceum (januari)

De leerlingen bezoeken de opleidingenmarkt in het Leeuwarder Lyceum (MBO).

Januari 2022

5.14 Verslag bezoek opleidingenmarkt maken

Leerlingen verwerken de informatie van het bezoek aan de opleidingenmarkt in een uitvoerig verslag (voorkant, inleiding, middenstuk met o.a. reflectie en afronding).

Mentoruur

5.15 Bezoek HBO opleidingenmarkt oktober Stenden Leeuwarden

De leerlingen bezoeken de opleidingenmarkt in Stenden.

Oktober 2021

5.16 Verslag bezoek HBO opleidingenmarkt oktober Stenden Leeuwarden

Leerlingen verwerken de informatie van het bezoek aan de opleidingenmarkt in een uitvoerig verslag (voorkant, inleiding, middenstuk met o.a. reflectie en afronding).

Mentoruur

5.17 Vacatures zoeken

De leerlingen zoeken drie relevante vacatures en omschrijven uitvoerig wat ze aanspreekt in die vacatures, wat ze tegenstaat, waarom voor deze vacatures is gekozen en waarom deze bij de leerling passen. Doel is dat ze arbeidsmarkt onderzoeken en meer kennis krijgen van wat verschillende beroepen inhouden. Dit wordt ingeleverd in de vorm van een verslag (voorkant, inleiding, middenstuk (inclusief vacatures) en slot).

Mentoruur

5.18 Organiseer, maak en presenteer een foto/film-verslag van een beroep of bedrijf

Leerlingen bezoeken een bedrijf, een instelling of een 'professional', en maken een foto- of filmverslag van dat bezoek. Uit de presentatie moet blijken wat het beroep/bedrijf/instelling inhoudt of doet.

Eigen planning, presentatie in mentoruur

5.17 Eigen invulling

Eigen invulling lob-activiteit (in overleg). Hierbij mag je zelf bepalen wat je wilt gaan doen als activiteit in het kader van lob. Overleg eerst wel met je klassenmentor of persoonlijk mentor of dit kan.

Eigen planning, presentatie in mentoruur

Van alle activiteiten bewaar je 'bewijzen' en deze stop je in jouw eigen portfoliomap. Dit kan een echte map of een eigen website zijn.

Dalton Dokkum®

PTA 2020 – 2022 HAVO en VMBO TL PROGRAMMA VAN TOETSING EN AFSLUITING

DEEL 3

Examenreglement

Inleiding

Het behalen van een diploma vmbo, havo of vwo is gebonden aan wet en regelgeving zoals beschreven in het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. (zie www.eindexamen.nl).

Op grond van het Eindexamenbesluit heeft de scholengemeenschap centraal het kader voor de examenreglementen, die de locaties zelf opstellen, vastgesteld. Daarnaast stelt elke locatie een programma van toetsing en afsluiting vast. Het examenreglement van de locatie en het programma van toetsing en afsluiting van de locatie kunnen in één document zijn weergegeven.

De Centrale Examencommissie bestaat uit de examensecretarissen van de scholen en de coördinator eindexamens van de OSG Piter Jelles.

De in het Eindexamenbesluit gehanteerde indeling wordt ook in dit document en in examenreglementen gebruikt. Bij elk artikelnummer staat tussen haakjes vermeld wat het bijbehorende artikel in het Eindexamenbesluit is.

Hoofdstuk I. Algemene bepalingen

Artikel 1 (4). Indeling eindexamen; profielwerkstuk en maatschappelijke stage

1. Het eindexamen of deeleindexamen kan voor ieder vak bestaan uit een schoolexamen, uit een centraal examen dan wel uit beide.
2. Het schoolexamen vwo, havo en vmbo kan mede een maatschappelijke stage omvatten.
3. Het schoolexamen vwo, havo en vmbo, voor zover het betreft de theoretische leerweg, bedoeld in artikel 10 van de wet, of de gemeende leerweg, bedoeld in artikel 10d van de wet, omvat mede een profielwerkstuk. Het profielwerkstuk is een werkstuk, een presentatie daaronder begrepen, waarin op geïntegreerde wijze kennis en vaardigheden aan de orde komen die van betekenis zijn in het desbetreffende profiel.
4. Het profielwerkstuk in het vwo en havo heeft betrekking op één of meer vakken van het eindexamen. Ten minst één vak van de vakken heeft een omvang van 400 uur of meer voor vwo en 320 uur of meer voor havo.
5. Het profielwerkstuk in het vmbo heeft betrekking op een thema uit het profiel waarin de leerling onderwijs volgt.

Artikel 2 Onregelmatigheden (5)

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig onderdeel van het eindexamen dan wel ten aanzien van een aanspraak op ontheffing aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, dan wel zonder geldige reden afwezig is, kan de directeur maatregelen nemen.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
  - a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het schoolexamen of het centraal examen,
  - b. het ontzeggen van de deelname of verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen of het centraal examen,
  - c. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen,
  - d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in de door de directeur aan te wijzen onderdelen.

Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het centraal examen.

3. De examinator meldt de onregelmatigheid, uiterlijk de volgende schooldag, tegelijkertijd in afschrift aan de secretaris van het eindexamen, aan de directeur van de school.
4. Alvorens een beslissing ingevolge het eerste lid wordt genomen, hoort de directeur, binnen drie schooldagen na melding, de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan.
5. Het besluit waarbij een in het eerste lid bedoelde maatregel wordt genomen, wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de inspectie en, indien de kandidaat minderjarig is, aan de wettelijke vertegenwoordigers van de kandidaat.
6. De kandidaat kan tegen een beslissing van de directeur van een school voor voortgezet onderwijs in beroep gaan bij de door het bevoegd gezag van de school in te stellen commissie van beroep (bijlage 1). Van de commissie van beroep mag de directeur geen deel uitmaken.

7. In overeenstemming met artikel 30a van de wet voortgezet onderwijs wordt het beroep binnen vijf dagen nadat de beslissing aan de kandidaat is bekendgemaakt, schriftelijk ingesteld bij de commissie van beroep. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken na ontvangst van het beroepsschrift, tenzij zij deze termijn gemotiveerd heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het eindexamen of deeleindexamen geheel of gedeeltelijk af te leggen onverminderd het bepaalde in de laatste volzin van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de directeur en aan de inspectie.

Hoofdstuk 2 Inhoud van het eindexamen

Artikel 3 Begrenzing mogelijkheden vakkenkeuze kandidaten (8)

1. De kandidaten kiezen, met inachtneming van dit hoofdstuk, in welke vakken zij examens willen afleggen. Voor leerlingen geldt deze keuze voor zover het bevoegd gezag, al dan niet in samenwerking met het bevoegd gezag van een of meer andere scholen, hen in de gelegenheid heeft gesteld zich op het examen in die vakken voor te bereiden.
2. De kandidaten kunnen, voor zover het bevoegd gezag hun dat toestaat, in extra vakken examens afleggen. Een examen als bedoeld in de eerste volzin heeft geen betrekking op vakken die overeenkomen met vakken die onderdeel zijn van het eindexamen waarop deze extra vakken een aanvulling zijn.

Artikel 4 Minimale overeenstemming eindexamenvakken met schoolsoort of leerweg van inschrijving (8A)

Indien het eindexamen één of meer vakken omvat van een andere schoolsoort of leerweg dan die waarvoor de kandidaat is ingeschreven, behoort ten minste één vak tot de voorgeschreven eindexamenvakken van de schoolsoort of leerweg van inschrijving.

Artikel 5 Eindexamen v.w.o.(atheneum) (11) Vervalt

Artikel 6 Eindexamen h.a.v.o. (13)

1. Het eindexamen h.a.v.o. omvat:
  - a. in het gemeenschappelijk deel de vakken Nederlandse taal en literatuur, Engelse taal en literatuur, maatschappijleer, culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding.
  - b. in het profieldeel van het profiel natuur en techniek de vakken wiskunde B, natuurkunde, scheikunde en het profielkeuzevak: biologie.
  - c. in het profieldeel van het profiel natuur en gezondheid de vakken wiskunde A (wiskunde B), biologie, scheikunde en één van de volgende profielkeuzevakken, ter keuze van de leerling: natuurkunde of aardrijkskunde
  - d. in het profieldeel van het profiel economie en maatschappij de vakken wiskunde A, economie, geschiedenis en één van de volgende profielkeuzevakken, ter keuze van de leerling: aardrijkskunde, Duitse taal en literatuur, management en organisatie (bedrijfseconomie).
  - e. in het profieldeel van het profiel cultuur en maatschappij de vakken geschiedenis, Duitse taal en literatuur en het culturele profielkeuzevak: beeldende vorming, en één van de volgende maatschappelijke profielkeuzevakken, ter keuze van de leerling: economie, aardrijkskunde.
  - f. in het vrije deel van het profiel natuur en techniek, ter keuze van de leerling één van de volgende vakken: Duitse taal en literatuur, economie, beeldende vorming.
  - g. in het vrije deel van het profiel natuur en gezondheid, ter keuze van de leerling één van de volgende vakken: Duitse taal en literatuur, economie, beeldende vorming, aardrijkskunde, natuurkunde.

- h. in het vrije deel van het profiel economie en maatschappij ter keuze van de leerling één van de volgende vakken: Duitse taal en literatuur, beeldende vorming, aardrijkskunde, biologie, management en organisatie (bedrijfseconomie).
  - i. in het vrije deel van het profiel cultuur en maatschappij ter keuze van de leerling één van de volgende vakken: wiskunde A, economie, aardrijkskunde, biologie, management en organisatie (bedrijfseconomie).
  - j. in een profiel kan wiskunde A of wiskunde B voorkomen, maar niet beide vakken.
2. Het bevoegd gezag van een school voor h.a.v.o. kan een leerling, na overleg met de leerling en, indien de leerling minderjarig is, met diens ouders, voogden of verzorgers, ontheffing verlenen van het volgen van het onderwijs in het vak lichamelijke opvoeding indien de leerling vanwege diens lichamelijke gesteldheid niet in staat is dit onderwijs te volgen.

Artikel 7 Eindexamen v.m.b.o. theoretische leerweg (22)

1. Het eindexamen v.m.b.o. voor zover het betreft de theoretische leerweg omvat:
  - a. in het gemeenschappelijk deel de vakken Nederlandse taal, Engelse taal, lichamelijke opvoeding, maatschappijleer en kunstvakken 1.
  - b. in het profieldeel van het profiel techniek de vakken wiskunde en natuur- en scheikunde 1, waaronder tevens begrepen het profielwerkstuk.
  - c. in het profieldeel van de profiel zorg en welzijn het vak biologie en één van de volgende vakken, ter keuze van de leerling: wiskunde, geschiedenis of aardrijkskunde, waaronder tevens begrepen het profielwerkstuk.
  - d. in het profieldeel van de profiel economie het vak economie en één van de volgende vakken, ter keuze van de leerling: wiskunde, Duitse taal, waaronder tevens begrepen het profielwerkstuk.
  - e. in het profieldeel van de profiel landbouw het vak wiskunde en één van de volgende vakken, ter keuze van de leerling: biologie of natuur- en scheikunde 1, waaronder tevens begrepen het profielwerkstuk.
  - f. in het profiel techniek in het vrije deel twee nog niet in het profieldeel gekozen vakken: Duitse taal, natuur- en scheikunde 2, biologie, geschiedenis, aardrijkskunde, beeldende vorming.
  - g. in het profiel economie in het vrije deel twee nog niet in het profieldeel gekozen vakken: Duitse taal, wiskunde, biologie, geschiedenis, aardrijkskunde, beeldende vorming.
  - h. in het profiel zorg en welzijn in het vrije deel twee nog niet in het profieldeel gekozen vakken: Duitse taal, natuur- en scheikunde 1, natuur- en scheikunde 2, wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, beeldende vorming.
  - i. in het profiel landbouw in het vrije deel twee nog niet in het profieldeel gekozen vakken: Duitse taal, natuur- en scheikunde 2, biologie, geschiedenis, aardrijkskunde, beeldende vorming.

Het bevoegd gezag van een school voor v.m.b.o. theoretische leerweg kan een leerling, na overleg met de leerling en, indien de leerling minderjarig is, met diens ouders, voogden of verzorgers, ontheffing verlenen van het volgen van het onderwijs in het vak lichamelijke opvoeding indien de leerling vanwege diens lichamelijke gesteldheid niet in staat is dit onderwijs te volgen.

Hoofdstuk 3 Regeling van het eindexamen

Afdeling 1 Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting

Artikel 8 Programma van toetsing en afsluiting (31)

1. Het bevoegd gezag stelt jaarlijks voor 1 oktober een programma van toetsing en afsluiting vast, dat in elk geval betrekking heeft op het desbetreffende schooljaar. In het programma van toetsing en afsluiting is per vak aangegeven:
  - a. welke onderdelen van het eindexamenprogramma in het schoolexamen worden getoetst.
  - b. de inhoud van de onderdelen van het schoolexamen.**
  - c. de wijze waarop het schoolexamen plaatsvindt.
  - d. de tijdvakken waarbinnen de toetsen van het schoolexamen aanvangen.
  - e. de herkansing van het schoolexamen.
  - f. de regels voor de wijze waarop het cijfer voor het schoolexamen tot stand komt.

Afdeling 2 Schoolexamen

Artikel 9 Tijdvakken schoolexamen (32)

1. Het schoolexamen h.a.v.o. vangt aan op 1 oktober van het vierde leerjaar.
2. Het schoolexamen v.m.b.o. vangt aan op 1 oktober van het vierde leerjaar.
3. Het schoolexamen wordt uiterlijk 15 werkdagen voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen afgesloten met dien verstande, dat de werkdagen in de meivakantie en de verlengde meivakantie in deze telling meetellen (officiële feestdagen niet).
4. Het bevoegd gezag kan in afwijking van het derde lid een kandidaat die ten gevolge van ziekte of een andere van zijn wil onafhankelijke omstandigheid het schoolexamen niet heeft kunnen afsluiten voor aanvang van het eerste tijdvak, in de gelegenheid stellen het schoolexamen in dat vak af te sluiten voor het centraal examen in dat vak, doch na aanvang van het eerste tijdvak.

Artikel 10 Wijze van toetsen (32)

1. De toetsen van het schoolexamen kunnen als mondeling toets, als schriftelijke toets, als praktische opdracht, als portfolio, als handelingsdeel of als profielwerkstuk worden afgenomen.
2. Praktische opdrachten, het profielwerkstuk, en handelingsdelen zijn als groepsopdracht mogelijk.
3. De toetsen van het schoolexamen kunnen afgenomen worden in aanwezigheid van andere kandidaten die in hetzelfde vak eindexamen doen.
4. Bij elke toets kan de directeur een tweede examinerator toestaan.

Artikel 11 Te laat komen en verhindering tijdens het schoolexamen (32)

1. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk vijftien minuten na de aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten.
2. Het meer dan vijftien minuten te laat komen of het niet verschijnen, zonder geldige reden, van een kandidaat bij een toets van het schoolexamen, wordt als onregelmatigheid aangemerkt.
3. De kandidaat die om een geldige reden, ter beoordeling van de directeur, is verhinderd bij een toets van het schoolexamen krijgt een vervangende toets voorgelegd.

Artikel 12 Herkansing per vak (32)

1. Een kandidaat, die eindexamen aflegt, kan in twee periodes per schooljaar een toets herkansen. Uitgezonderd zijn: handelingsdelen, portfolio's en praktische opdrachten.
2. Regels omtrent deze herkansing zijn opgenomen in het toetsprotocol van de locatie.
3. De kandidaat, die eindexamen h.a.v.o. of v.m.b.o. aflegt, meldt zijn herkansing via het inschrijfformulier dat wordt opgestuurd naar alle kandidaten, aan. Dit formulier moet voor de aangegeven deadline, welke staat vermeld op het formulier, worden teruggestuurd naar de secretaris van het eindexamen. Formulieren die worden ingestuurd na de deadline worden niet meer geregistreerd.
4. De herkansingen vinden op een daarvoor in de jaarkalender aangegeven moment plaats.
5. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing van de toets in een vak en bij de eerder afgelegde toets in dat vak geldt als het definitieve cijfer van de toets in dat vak.
6. Toetsen waarvan het resultaat tot stand is gekomen op grond van artikel 2, lid 2, zijn uitgesloten van herkansing per vak.

Artikel 13 Vrijstellingen(32)

1. Leerlingen die in een voorexamenklas doubleren, krijgen voor de vakken waarin geen centraal examen wordt afgelegd, te weten maatschappijleer en ckv en in voorkomend geval voor het profielwerkstuk een vrijstelling, indien op het moment van de vaststelling van de overgang het eindresultaat 'voldoende' of het eindcijfer 7 of meer is behaald.
2. Leerlingen die voor het eindexamen zijn afgewezen, krijgen voor de vakken waarin geen centraal examen wordt afgelegd, te weten maatschappijleer en ckv en in voorkomend geval voor het profielwerkstuk een vrijstelling, indien op het moment van de vaststelling van de eindexamenuitslag het eindresultaat 'voldoende' of het eindcijfer 6 of meer is behaald.
3. Leerlingen die in een voorexamenklas doubleren, kunnen voor de onderdelen van het examenprogramma van een vak, waarin tevens een centraal schriftelijk examen is, die alleen in het schoolexamen worden getoetst een vrijstelling krijgen, indien op het moment van de vaststelling van de overgang het eindresultaat 'voldoende' of het eindcijfer 7 of meer is behaald. Deze onderdelen zijn in het programma van toetsing en afsluiting aangegeven.
4. Leerlingen die voor het eindexamen zijn afgewezen, kunnen voor de onderdelen van het examenprogramma van een vak, waarin tevens een centraal schriftelijk examen is, die alleen in het schoolexamen worden getoetst een vrijstelling krijgen, , indien op het moment van de vaststelling van de eindexamenuitslag het eindresultaat 'voldoende' of het eindcijfer 6 of meer is behaald. Deze onderdelen zijn in het programma van toetsing en afsluiting aangegeven.

Artikel 14 Mededeling beoordeling schoolexamen (33)

1. De examinerator stelt binnen 15 schooldagen na een afgelegde toets van het schoolexamen de kandidaat op de hoogte van het resultaat en de wijze waarop het resultaat tot stand gekomen is.
2. De secretaris van het eindexamen maakt, binnen twintig schooldagen na elke schoolexamenweek, bekend, voor zover van toepassing:
  - welke cijfers zijn behaald voor het schoolexamen,
  - de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld,
  - de beoordeling van het profielwerkstuk in het vmbo, en
  - de beoordeling van de maatschappelijke stage.
3. De directeur maakt voor aanvang van het centraal examen aan de kandidaat bekend, voor zover van toepassing:
  - welke cijfers zijn behaald voor het schoolexamen,
  - de beoordeling van de vakken waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld,
  - de beoordeling van het profielwerkstuk in het vmbo, en
  - de beoordeling van de maatschappelijke stage.

Artikel 15 Beoordeling schoolexamen (35)

1. De cijfers van toetsen van het schoolexamen worden uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.
2. Indien een kandidaat een toets van het schoolexamen aflegt bij twee examinatoren stellen de examinatoren in onderling overleg het cijfer van de toets vast. Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het cijfer bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde cijfer. Indien de uitkomst van deze berekening geen getal met 1 decimaal is, wordt de eerste decimaal met 1 verhoogd, indien het tweede cijfer achter de komma 5 of hoger is.
3. De toetsen van de kunstvakken en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijk deel van elk profiel worden beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'. Deze beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de toets.
4. Voor toetsen die een inleverdatum kennen, geldt dat per drie schooldagen overschrijding van die datum, het resultaat van de toets met één vol punt wordt verminderd tot een minimale waardering met het cijfer één.
5. De opdrachten van de handelingsdelen moeten 'naar behoren' zijn afgerond.
6. Het cijfer van het schoolexamen wordt uitgedrukt in een cijfer uit een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10.
7. Indien in een vak tevens centraal examen wordt afgelegd, worden de in het zesde lid genoemde cijfers gebruikt met de daartussen liggende cijfers met 1 decimaal.
8. De examinerator bepaalt het cijfer van het schoolexamen voor een vak d.m.v. het gewogen gemiddelde van de cijfers van de afzonderlijke toetsen. Dit is een eindcijfer met één decimaal. Indien het eerste getal achter de komma niet een heel getal is, wordt dat getal:
  - Indien het tweede cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond. Bijvoorbeeld een 5,44 wordt dan een 5,4.
  - Indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond. Bijvoorbeeld een 5,45 wordt dan een 5,5.
9. In afwijking van het zesde lid, worden de kunstvakken en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijk deel van elk profiel, beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'. Deze beoordeling gaat uit van de mogelijkheden van de leerling en geschiedt op de grondslag van het genoegzaam afsluiten van de desbetreffende vakken, zoals blijkend uit het examendossier.

10. In afwijking van het zesde lid wordt het profielwerkstuk in het vmbo beoordeeld met 'voldoende' of 'goed'. Deze beoordeling geschiedt op de grondslag van het genoegzaam voltooien van het profielwerkstuk, zoals blijkt uit het examendossier.
11. Het profielwerkstuk in het vmbo wordt beoordeeld door tenminste twee examinatoren die de kandidaat hebben begeleid bij de totstandkoming van het profielwerkstuk.
12. De examinerator bepaalt het cijfer van het schoolexamen voor een vak waarin geen centraal examen wordt afgelegd op het gewogen gemiddelde van de cijfers van de afzonderlijke toetsen. Indien de uitkomst van de berekening niet een heel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
13. De examinerator bepaalt het cijfer van het schoolexamen voor een vak, waarin tevens centraal examen wordt afgelegd, op het gewogen gemiddelde van de cijfers van de afzonderlijke toetsen. Indien de uitkomst van deze berekening geen getal met 1 decimaal is, wordt de eerste decimaal met 1 verhoogd, indien het tweede cijfer achter de komma 5 of hoger is.
14. In het geval de kandidaat het niet eens is met de beoordeling van een toets van het schoolexamen beslist de directeur.
15. De kandidaat kan bij de in artikel 2, lid zes, genoemde commissie van beroep tegen de beslissing van de directeur in beroep gaan. Artikel 2, lid 7, is overeenkomstig van toepassing.

Artikel 16 Herexamen schoolexamen (35b1)

1. Het bevoegd gezag kan bepalen dat de kandidaat die eindexamen of deeleindexamen aflegt, voor één of meer vakken het schoolexamen waarin geen centraal examen wordt afgenomen, opnieuw kan afleggen. Het herexamen omvat door het bevoegd gezag aangegeven onderdelen van het examenprogramma. met dien verstande dat het bevoegd gezag dit recht in elk geval verleent voor het vak maatschappijleer behorend tot het gemeenschappelijk deel van de leerwegen, indien de kandidaat voor dat vak een eindcijfer heeft behaald lager dan 6.
2. Voor een kandidaat, die eindexamen v.m.b.o. theoretische leerweg aflegt, kan het bevoegd gezag dit recht in elk geval verlenen voor het vak maatschappijleer behorend tot het gemeenschappelijk deel van de leerwegen, indien de kandidaat voor dat vak een eindcijfer heeft behaald lager dan 6.
3. De kandidaat meldt zijn herexamen schoolexamen op een daarvoor in de jaarkalender aangegeven moment, schriftelijk (digitaal), onder vermelding van het vak, dat hij wil herkansen, aan bij de secretaris van het eindexamen.
4. Het herexamen schoolexamen omvat de door de examencommissie aangegeven onderdelen van het examenprogramma.
5. Het herexamen schoolexamen vindt op een daarvoor in de jaarkalender aangegeven moment plaats, doch uiterlijk een week voor aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen.
6. De examencommissie stelt vast hoe het cijfer van het herexamen schoolexamen in dat vak wordt bepaald.
7. Het hoogste van de cijfers behaald bij het herexamen schoolexamen in dat vak en bij het eerder afgelegde schoolexamen in dat vak geldt als het definitieve cijfer van het schoolexamen in dat vak.

Hoofdstuk 4 Centraal examen

Artikel 17 Centraal examen in eerder leerjaar (37a)

1. In afwijking van artikel 37, tweede lid, van het Eindexamenbesluit, kan het bevoegd gezag een leerling uit het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar toelaten tot het centraal examen in één of meer vakken, niet zijnde alle vakken van het eindexamen.
2. Bij toepassing van het eerste lid wordt het schoolexamen in dat vak of die vakken afgesloten voordat in dat leerjaar het centraal examen in dat vak of die vakken aanvangt.
3. Artikel 21, zevende lid, en artikel 22, vierde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
4. Indien toepassing wordt gegeven aan het eerste lid, wordt het derde tijdvak aansluitend aan het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar afgenomen door het College voor toetsen en examens.
5. Indien de leerling in één of meer vakken centraal examen heeft afgelegd in het voorlaatste of direct daaraan voorafgaande leerjaar, en niet is bevorderd tot het volgende leerjaar, vervallen de met dit centraal examen of deze centrale examens behaalde resultaten.

Artikel 18 (40). Regels omtrent het centraal examen

1. Tijdens een toets van het centraal examen worden aan de kandidaten geen mededelingen van welke aard ook, aangaande de opgaven gedaan, uitgezonderd mededelingen van het College voor toetsen en examens.
2. De directeur draagt er zorg voor dat het nodige toezicht bij het centraal examen wordt uitgeoefend.
3. Een kandidaat die te laat komt, mag tot uiterlijk een half uur na de aanvang van de toets tot die toets worden toegelaten.
4. De aan de kandidaten voorgelegde opgaven voor een toets van het centraal examen blijven in het examenlokaal tot het einde van die toets.

Artikel 19 Verhinderung centraal examen (45)

1. Indien een kandidaat om een geldige reden ter beoordeling van de directeur is verhinderd bij één of meer toetsen in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak de gelegenheid gegeven het centraal examen voor ten hoogste twee toetsen per dag alsnog te voltooien.
2. Indien een kandidaat in het tweede tijdvak evenzeer verhinderd is, of wanneer hij het centraal examen in het tweede tijdvak niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak ten overstaan van het College voor Toetsen en Examens zijn eindexamen te voltooien.
3. De kandidaat meldt zich zo spoedig mogelijk door tussenkomst van de directeur aan bij het College voor Toetsen en Examens. In dat geval deelt de directeur aan het College voor Examens mede, wanneer dat zich voordoet, dat ten behoeve van de kandidaat toepassing is gegeven aan artikel 55 van het Eindexamenbesluit eerste, tweede dan wel derde lid, en waaruit deze toepassing bestaat.
4. Indien het bevoegd gezag op grond van artikel 37, zevende lid, van het Eindexamenbesluit, zelf de afnametijdstippen bepaalt, kan de directeur een kandidaat de gelegenheid geven om binnen de afnameperiode die het College van toetsen en examens daarvoor heeft ingesteld, alsnog de toetsen te voltooien waarvoor hij eerder was verhinderd.

Hoofdstuk 5 Uitslag, herkansing en diplomering

Artikel 20 Eindcijfer eindexamen (47)

1. Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
2. De directeur bepaalt het eindcijfer op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen. Indien de uitkomst van de berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
3. Indien in een vak alleen een schoolexamen is gehouden is het cijfer voor het schoolexamen tevens het eindcijfer.

Artikel 21 Uitslag eindeindexamen leerwegen vmbo (49)

1. De kandidaat die het eindexamen van een leerweg in het vmbo heeft afgelegd, is geslaagd indien:
  - a. het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is;
  - b. hij voor het vak Nederlandse taal als eindcijfer 5 of meer heeft behaald;
  - c. hij onverminderd onderdeel b:
    - 1°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald;
    - 2°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer waarvan ten minste één 7 of meer heeft behaald; of
    - 3°. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer waarvan ten minste één 7 of meer heeft behaald;
  - d. hij voor geen van de onderdelen, genoemd in het derde en vierde lid, lager dan het eindcijfer 4 heeft behaald;
  - e. hij voor de vakken lichamelijke opvoeding en het kunstvak uit het gemeenschappelijk deel de kwalificatie «voldoende» of «goed» heeft behaald;
  - f. als het een eindexamen gemengde of theoretische leerweg betreft: hij voor het profielwerkstuk de kwalificatie «voldoende» of «goed» heeft behaald.
2. Bij de uitslagbepaling volgend het eerste lid, onderdeel c, wordt in de theoretische leerweg het eindexamen van een profielvak of beroepsgerichte keuzevak behorend tot het eindexamen van de gemengde leerweg als bedoeld in artikel 25 van het Eindexamenbesluit niet betrokken, tenzij deze vakken samen tenminste een volledig beroepsgericht programma als bedoeld in artikel 25, eerste lid, onderdeel d, van het Eindexamenbesluit vormen. In dat geval is het vierde lid van overeenkomstige toepassing.

3. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid, onderdeel c, wordt in de basisberoepsgerichte leerweg en de kaderberoepsgerichte leerweg het gemiddelde van de eindcijfers van alle beroepsgerichte keuzevakken aangemerkt als het eindcijfer van één vak.
4. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid, onderdeel c, wordt in de gemengde leerweg het gemiddelde van de eindcijfers van het profielvak en alle beroepsgerichte keuzevakken aangemerkt als het eindcijfer van één vak met dien verstande dat het eindcijfer voor het profielvak daarbij net zo vaak meetelt als het aantal eindcijfers van de beroepsgerichte keuzevakken dat in de berekening wordt betrokken.
5. De directeur bepaalt het eindcijfer, bedoeld in het derde en vierde lid, als het rekenkundig gemiddelde van de eindcijfers van de samenstellende onderdelen. Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
6. In afwijking van het eerste lid, is de kandidaat die eindexamen vmbo in de basisberoepsgerichte leerweg heeft afgelegd ter afsluiting van een leerwerktraject als bedoeld in artikel 10b1 van de wet geslaagd indien hij:
  - a. voor het vak Nederlandse taal het eindcijfer 6 of meer heeft behaald;
  - b. voor het profielvak het eindcijfer 6 of meer heeft behaald; en
  - c. als eindcijfer, bedoeld in het derde lid, 6 of meer heeft behaald.

Indien de vakken waarin examen is afgelegd, tezamen een eindexamen vormen van de basisberoepsgerichte leerweg, bedoeld in artikel 10b van de wet, zijn het eerste en derde lid van overeenkomstige toepassing.

7. Zodra de eindcijfers en indien mogelijk de uitslag zijn vastgesteld, maakt de directeur deze schriftelijk aan de kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 24 bepaalde. De uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 24, eerste lid, geen toepassing vindt.

Artikel 22 Uitslag eindexamen havo (50)

1. De kandidaat die eindexamen havo heeft afgelegd, is geslaagd indien:

- a. het rekenkundig gemiddelde van zijn bij het centraal examen behaalde cijfers ten minste 5,5 is;
- b. hij:
  - 1°. voor één van de vakken Nederlandse taal en literatuur, Engelse taal en literatuur en voor zover van toepassing wiskunde A, wiskunde B of wiskunde C als eindcijfer 5 of meer heeft behaald en hij voor het andere vak dan wel andere hier genoemde vakken als eindcijfer 6 of meer heeft behaald;
- c. hij onverminderd onderdeel b:
  - 1°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 of meer en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald;
  - 2°. voor één van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 4 en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt;
  - 3°. voor twee van zijn vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt; of
  - 4°. voor één van de vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld als eindcijfer 4 en voor één van deze vakken als eindcijfer 5 heeft behaald en voor de overige vakken waarvoor een eindcijfer is vastgesteld, als eindcijfer 6 of meer heeft behaald, en het gemiddelde van de eindcijfers ten minste 6,0 bedraagt;
- d. hij voor geen van de onderdelen, genoemd in het tweede lid, lager dan het eindcijfer 4 heeft behaald;
- e. hij voor het vak lichamelijke opvoeding van het gemeenschappelijk deel van elk profiel de kwalificatie «voldoende» of «goed» heeft behaald.

2. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid, wordt het gemiddelde van de eindcijfers van ten minste de volgende onderdelen aangemerkt als het eindcijfer van één vak, voor zover voor deze onderdelen een eindcijfer is bepaald: culturele en kunstzinnige vorming, maatschappijleer en het profielwerkstuk.

8. De directeur bepaalt het eindcijfer, bedoeld in het tweede lid, als het rekenkundig gemiddelde van de eindcijfers van de samenstellende onderdelen. Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.
9. Zodra de eindcijfers en indien mogelijk de uitslag zijn vastgesteld, maakt de directeur deze schriftelijk aan de kandidaat bekend, onder mededeling van het in artikel 24 bepaalde. De uitslag is de definitieve uitslag indien artikel 24, eerste lid, geen toepassing vindt.

Artikel 23 Herkansing centraal examen (51)

1. De kandidaat heeft het recht om voor één vak van het eindexamen waarin hij al centraal examen heeft afgelegd, in het tweede of, indien artikel 45, eerste lid, van het Eindexamenbesluit, van toepassing is, derde tijdvak, opnieuw deel te nemen aan het centraal examen. De kandidaat heeft het recht, bedoeld in de eerste volzin, alleen indien op grond van artikel 21, tweede lid, of artikel 22, vierde lid, de eindcijfers zijn bekendgemaakt.
2. De kandidaat stelt de directeur voor een door deze laatste te bepalen dag en tijdstip schriftelijk in kennis van gebruikmaking van het in het eerste lid bedoelde recht.
3. Het hoogste van de cijfers behaald bij de herkansing en bij het eerder afgelegde centraal examen geldt als definitief cijfer voor het centraal examen.
4. Na afloop van de herkansing wordt de uitslag definitief vastgesteld met overeenkomstige toepassing van artikel 48 van het Eindexamenbesluit en wordt deze schriftelijk aan de kandidaat bekendgemaakt.
5. Na afloop van een herkansing in het voorlaatste leerjaar of direct daaraan voorafgaande leerjaar wordt het eindcijfer schriftelijk aan de kandidaat bekend gemaakt.
6. Het eerste tot en met vierde lid zijn van overeenkomstige toepassing op de vakken waarin in een examenjaar deeleindexamen is afgelegd. De kandidaat die in een examenjaar zowel eindexamen als een of meer deeleindexamens aflegt, oefent het in het eerste lid bedoelde recht per examenjaar ten hoogste eenmaal uit.

Artikel 24 Afleggen eindexamen in vak op oorspronkelijke niveau na eindexamen in zelfde vak op hoger niveau (51a)

Indien een kandidaat gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot het afleggen van eindexamen in een vak op hoger niveau dan het niveau van de schoolsoort leerweg van inschrijving, stelt de directeur de kandidaat in de gelegenheid in dat vak alsnog het eindexamen af te leggen van die schoolsoort of leerweg.

Artikel 25 Duplicaten en afgifte van verklaringen (54)

1. Duplicaten van afgeven diploma's, certificaten, bewijzen van ontheffing en cijferlijsten worden niet verstrekt.
2. Een schriftelijke verklaring dat een in het eerste lid bedoeld document is afgegeven, welke verklaring dezelfde waarde heeft als dat document zelf, kan uitsluitend door Onze Minister worden versterkt.

Hoofdstuk 6 Overige bepalingen

Artikel 26 Afwijkende wijze van examineren (55)

1. De directeur kan toestaan dat een gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
2. Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
  - a. er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld,
  - b. de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en
  - c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
3. Het bevoegd gezag kan in verband met onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal afwijken van de voorschriften gegeven bij of krachtens het Examenbesluit, ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
  - a. het vak Nederlandse taal en literatuur;
  - b. het vak Nederlandse taal
  - c. enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.
4. De in het derde lid bedoelde afwijking bestaat voor zover betrekking hebbende op het centraal examen slechts uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten.
5. Van elke afwijking op grond van het derde lid wordt mededeling gedaan aan de inspectie.

Artikel 27 Inzage centraal examenwerk (57)

1. Iedere (oud)examenkandidaat kan de directeur binnen de bewaartermijn schriftelijk verzoeken om inzage in haar/zijn eigen centraal examenwerk.
2. De directeur wijst schriftelijk een inzagemoment toe.
3. De inzage van het eigen centraal examenwerk vindt onder leiding van de examensecretaris plaats. Betreft de inzage het centraal examenwerk van het vak van de examensecretaris dan wordt deze vervangen door de plaatsvervangend examensecretaris.
4. De (oud)examenkandidaat kan zich bij de inzage van haar/zijn eigen centraal examenwerk door een door haar/hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan.
5. De (oud)examenkandidaat mag tijdens de inzage de beschikking hebben over het correctievoorschrift. Tevens kan de (oud)examenkandidaat vragen om een kopie van haar/zijn centraal examenwerk.
6. Een aanwijsbare fout bij de correctie meldt de (oud)examenkandidaat 24 uur voor afloop van het aanmeldingsmoment voor het tweede tijdvak, respectievelijk het derde tijdvak, schriftelijk en onderbouwd met argumenten bij de directeur.

7. De eerste corrector kijkt op verzoek van de directeur of op grond van de argumenten van de (oud)examenkandidaat of naar zijn eigen mening een aanpassing van de score aan de orde is.
8. De eerste corrector voert overleg met de tweede corrector over de eventuele aanpassing van de score. Het resultaat van dit overleg wordt schriftelijk vastgelegd en aan de directeur medegedeeld.
9. Alleen als beide correctoren in overleg tot de conclusie komen dat de score wordt aangepast, wordt deze aangepast.
10. De directeur past de uitslag aan en deelt deze de (oud)examenkandidaat mede.
11. Als beide correctoren van mening zijn dat de score niet dient te worden aangepast, laat de directeur dat aan de (oud)examenkandidaat weten.
12. Tegen het in lid 9 en 11 genoemde besluit kan de (oud)examenkandidaat niet in beroep.

Artikel 28. Spreiding voltooiing eindexamen (59)

1. Het bevoegd gezag kan, de inspectie gehoord, toestaan dat ten aanzien van een kandidaat die in het laatste leerjaar langdurig ziek is, en ten aanzien van een kandidaat die lange tijd ten gevolge van een bijzondere, van de wil van de kandidaat onafhankelijke omstandigheid niet in staat is geweest het onderwijs in alle betrokken eindexamenvakken gedurende het laatste leerjaar te volgen, het centraal examen en in voorkomend geval het schoolexamen, voor een deel van de vakken in het ene schooljaar en voor het andere deel in het daarop volgende schooljaar wordt afgelegd. In dat geval wordt het eindexamen in een vak in het eerste of in het tweede van deze schooljaren afgesloten.
2. Het bevoegd gezag geeft zijn in het eerste lid bedoelde toestemming uiterlijk voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. In bijzondere gevallen kan het bevoegd gezag afwijken van de eerste volzin ten behoeve van een kandidaat die nog niet in alle betrokken eindexamenvakken centraal examen heeft afgelegd.
3. Artikel 23, eerste tot en met vierde lid, is ten aanzien van de kandidaat van toepassing in het eerste en in het tweede schooljaar van het gespreid centraal examen, met dien verstande dat het in dat artikel bedoelde recht in het eerste schooljaar ontstaat nadat de eindexamencijfers van de vakken waarvoor in het eerste schooljaar het centraal examen is afgesloten, voor de eerste maal zijn vastgesteld.
4. De directeur en de secretaris stellen op verzoek van de kandidaat de uitslag van het eindexamen reeds vast aan het einde van het eerste schooljaar van het gespreid centraal examen of het gespreid schoolexamen, met overeenkomstige toepassing van artikel 21 of artikel 22.

Artikel 29. (61) Overgangsbepaling schoolexamen rekenen

1. Het eindexamen vmbo en havo omvat voor leerlingen die geen eindexamen afleggen in het vak wiskunde een schoolexamen rekenen als bedoeld in artikel 118jj van de wet.
2. In afwijking van het eerste lid is een kandidaat die in het bezit is van het diploma van een leerweg in het vmbo en die het schoolexamen rekenen heeft afgelegd zoals dit op grond van artikel 2, tweede lid, aanhef en onderdeel c, van de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen is vastgesteld voor het eindexamen vmbo, bij het afleggen van het eindexamen in een andere leerweg van het vmbo, vrijgesteld van het schoolexamen rekenen.
3. Het cijfer voor het schoolexamen rekenen weegt niet mee in de uitslagbepaling voor het eindexamen vmbo en havo, bedoeld in de artikelen 49 en 50.
4. In afwijking van de artikelen 52, eerste lid, onderdeel a, 52c, tweede lid, en 53, eerste lid, onderdeel a, en vierde lid, onderdeel b, wordt het cijfer voor het schoolexamen rekenen vermeld op een bijlage bij de cijferlijst.

5. Indien de kandidaat is vrijgesteld van het schoolexamen rekenen op grond van het derde lid, wordt het schoolexamen rekenen vermeld op een bijlage bij de cijferlijst, zonder vermelding van een cijfer.
6. Het vierde lid is van overeenkomstige toepassing op het eindcijfer van het vak wiskunde, indien de kandidaat het eindexamen wiskunde heeft afgelegd, het eindcijfer voor wiskunde niet is betrokken in de uitslagbepaling, bedoeld in artikel 49 of artikel 50, en de kandidaat bedenkingen heeft geuit tegen het opnemen van het eindcijfer van het vak wiskunde op de cijferlijst op grond van artikel 52, derde lid.
7. Dit artikel is van overeenkomstige toepassing op de kandidaat die het eindexamen vmbo in de basisberoepsgerichte leerweg aflegt ter afsluiting van een leerwerktraject als bedoeld in artikel 10b1 van de wet.

Dit artikel vervalt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip

Hoofdstuk 7 Slot- en overgangsbepalingen

Artikel 30 Handhaving voorschriften oude stijl (66)

De op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit door Onze Minister gegeven regelingen en beschikkingen ter uitvoering van het Eindexamenbesluit dagscholen v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o., het Eindexamenbesluit avondscholen v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o. en het Eindexamenbesluit l.b.o. berusten vanaf dat tijdstip op dit besluit.

Artikel 31 Inwerkingtreding (67)

Dit examenreglement treedt in werking met ingang van 1 augustus 2020.

Artikel 33 Citeertitel (68)

Dit reglement kan worden aangehaald als: 'Examenreglement 2020-2021 van PJ Dalton Dokkum te Dokkum'.

Dokkum, september 2020

Sipke Saakstra
Directeur
PJ Dalton Dokkum
Dokkum

Bijlage 1

De Commissie van Beroep wordt gevormd door:

- het lid van het College van Bestuur van OVO Fryslân-Noord, voorzitter
- een directeur van een school(locatie) van OSG Piter Jelles of Simon Vestdijk*
- een lid van de MR uit bij voorkeur de oudergeleding

De coördinator examens van OVO Fryslân-Noord treedt op als notulant van de commissie van beroep.

Adres Commissie van Beroep:

Secretariaat College van Bestuur,
Postbus 9002
8903 LA Leeuwarden

- * De commissie wordt samengesteld nadat een beroep is aangetekend door een examenkandidaat of zijn/haar wettelijke vertegenwoordigers. De in de commissie te benoemen directeur kan niet de directeur zijn van de school waar de examenkandidaat examen doet.